

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ
CESTOVNÍ RUCH A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Nové trendy v obnově zámku Křinec

Bakalářská práce

Autor: Eva Harapesová

2014

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Netková

Poděkování

Děkuji PhDr. Jarmile Netkové, vedoucí své bakalářské práce, za velmi vstřícný přístup při vedení práce a cenné odborné rady.

Děkuji také za úzkou spolupráci a poskytnuté informace panu Ing. Zdeňku Harapesovi, majiteli zámku Křinec. Poděkování dále patří Ing. Leopoldu Nejlovi, bývalému kronikáři obce Křinec, za poskytnuté rozhovory. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu v průběhu celého studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 2. května 2014

Eva Harapesová

Nové trendy v obnově

Zámku Křinec

ÚVOD.....	1
1	CESTOVNÍ RUCH ČESKÉ REPUBLIKY..... 3
1.1	Definice a typologie cestovního ruchu 3
1.2	Význam cestovního ruchu 5
1.3	Kulturní cestovní ruch 6
1.4	Nové směry a trendy v kulturním cestovním ruchu 9
2	KULTURNÍ PAMÁTKA A JEJÍ HODNOTA..... 12
2.1	Hrady a zámky13
2.1.1	Vlastnické vztahy a jejich změny 14
2.1.2	Možnosti využití hradů a zámků 18
3	TURISTICKÁ OBLAST STŘEDNÍ ČECHY – POLABÍ..... 19
3.1	Obecné informace.....19
3.2	Potenciál pro cestovní ruch19
3.2.1	Přírodní atraktivity 20
3.2.2	Národní kulturní památky a městské památkové zóny..... 21
3.2.3	Další významné kulturní památky a destinace cestovního ruchu 22
3.3	Infrastruktura cestovního ruchu.....23
3.4	Statistiky cestovního ruchu24
4	ZÁMEK KŘINEC 26
4.1	Historie a popis zámku26
4.2	Významné osobnosti a rodáci27
4.3	Analýza současného stavu29
4.3.1	Lokalita a dostupnost..... 29
4.3.2	Rekonstrukce zámku 30
4.3.3	Služby 32

4.3.4	Návštěvnost	34
4.3.5	Komerční aktivity	35
4.3.6	Personální zázemí	37
4.3.7	Marketing a propagace	37
4.3.8	Partnerství a spolupráce	39
4.4	Okolí zámku	39
4.4.1	Křinecké památky.....	40
4.4.2	Atraktivita a turistické cíle.....	41
4.4.3	Konkurence	43
5	ANALÝZA NÁVŠTĚVNOSTI ZÁMKU.....	45
5.1	Závěry dotazníkového šetření a doporučení	46
6	NÁVRH KULTURNĚ VÝCHOVNÉHO A KOMERČNÍHO VYUŽITÍ.....	49
6.1	Kulturně výchovné využití zámku	49
6.2	Komerční využití zámku	51
6.3	Možnosti využití zámeckého areálu	53
6.4	SWOT analýza	54
	ZÁVĚR.....	55
	SEZNAM ZDROJŮ	56
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	59
	SEZNAM PŘÍLOH	60
	PŘÍLOHY.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

Úvod

Nemovité kulturní památky jsou nejvýznamnějšími atraktivitami cestovního ruchu České republiky. V prosinci 2013 bylo na seznamu nemovitých kulturních památek zapsáno 40 291 objektů, z čehož 272 bylo prohlášeno za národní kulturní památky. Hrady a zámky představují jednu z nejvýznamnějších součástí památkového dědictví České republiky. Mnohé z nich jsou turistům v dnešní době zpřístupněny a jejich počet nemá v Evropě příliš mnoho srovnání.

Zájem o památky spojené s jejich návštěvami je v České republice silně zakořeněný. Zpřístupnění památkových objektů v našich zemích v dnešním slova smyslu můžeme zařadit na počátek 19. století. Prohlídky rodových sbírek a interiérů nejprve umožňovali sami majitelé sídel, kteří k otevírání hradů a zámků veřejnosti ve větší míře přistoupili v období první republiky. V tomto období existovaly zámky a hrady jak v soukromém, tak obecním i státním vlastnictví. Po druhé světové válce a následujících událostech se ale mnohé změnilo. Velký počet dříve soukromých hradů a zámků přešel do státního vlastnictví. Mnohé z nich byly poté státem zpřístupněny veřejnosti a v souvislosti s omezenými možnostmi cestování v tehdejší době se staly vyhledávanými cíli domácích návštěvníků. Některá sídla však sloužila ryze praktickým účelům, vzato ze zpětného pohledu, bez jakéhokoliv ohledu na jejich kulturní hodnotu. Především venkovské hrady a zámky menšího významu byly často využívány pro hospodářské účely, především jako ubytovací kapacity v době poválečné bytové krize nebo do nich byly umisťovány různé instituce jako školy, národní výbory či domovy důchodců a zámecké areály s hospodářskými budovami sloužily pro potřeby JZD. Po mnohé zámky období devastace, svitlo po roce 1989 na lepší časy. Mnohé hrady a zámky byly navraceny zpět původním majitelům v restitučních řízeních, nebo byly nabídnuty k prodeji do soukromého vlastnictví. V této fázi se začal pro tyto objekty hledat nový způsob využití. Po rekonstrukci budov byly tyto využity pro různorodé účely. Některé objekty dnes slouží jako luxusní ubytovací kapacity, kulturně vzdělávací centra, jako sídla firem či pro rezidenční bydlení nebo opět po dlouhých letech otevírají své brány návštěvníkům.

Tato práce se zabývá případem soukromého vlastnictví zámků, které vzniklo zakoupením objektu. Mnohé objekty tohoto typu byly nabídnuty k prodeji bez

hospodářského zázemí. Dříve byly finanční prostředky na chod objektů získávány z hospodářské činnosti a daňové povinnosti obyvatel. Pole, lesy, rybníky, pivovary a mnohé další poskytovaly finanční oporu šlechtickému sídlu. V současnosti u mnohých objektů tento významný zdroj financí chybí. Nelze zde aplikovat příklad přerozdělování finančních prostředků, jako je tomu například u státní správy památkových objektů. Nemovité památky, ať už jsou to hrady, zámky nebo jiné objekty, jsou velmi nákladné na provoz a musí si na sebe takzvaně "vydělat". K tomu slouží nejrozumnější komerční aktivity, které mají za úkol zajistit dostatečné finanční zázemí pro provoz a údržbu objektů.

Cílem této práce je popsat možnosti využití zámku Křinec pro cestovní ruch a navrhnout možnosti obnovy zámku s přihlédnutím k tomu, že zámecký objekt je v soukromém vlastnictví a důležitou složkou pro jeho současné a budoucí využití hrají finance. V potaz jsou brány příležitosti obnovy a využití spadající nejen do kulturně-vzdělávací sféry, ale i do komerční, jelikož právě tyto aktivity jsou schopné zajistit financování provozu a investic. Otázka, která je z pohledu majitele zámku aktuální a určitým způsobem ovlivňuje pokračující rekonstrukce, zní následovně: Jakým způsobem využít bývalé venkovské zámecké sídlo pro cestovní ruch, aby byla zachována kulturní a historická hodnota objektu, ale zároveň aby sloužil veřejnosti a byl jako samostatná jednotka finančně soběstačný? Na tuto otázku neexistuje jednoznačná odpověď. Je mnoho způsobů jak dosáhnout požadovaného stavu. Jde jen o to, najít vhodnou kombinaci faktorů, která zajistí splnění všech třech podmínek.

Téma zabývající se křineckým zámkem nebylo doposud nikdy zpracováno a výstup práce poslouží jako podklad pro majitele a správu Zámku Křinec. Dalšími předpokládanými čtenáři této práce jsou všichni majitelé soukromých objektů tohoto typu, odborná veřejnost a další zájemci o tento obor.

Práce je členěna na dvě části. V teoretické části jsou popsána východiska sloužící do uvedení problematiky cestovního ruchu v České republice a definice základních pojmů se zaměřením na kulturní cestovní ruch a současné trendy. Dále jsou zde popsány hrady a zámky České republiky a turistická oblast Střední Čechy – Polabí. Praktická část práce se blíže věnuje Zámku Křinec. Mapuje jeho historický vývoj i současný stav. Jsou zde uvedeny závěry dotazníkového šetření a navrženy možnosti další obnovy a animace kulturního objektu.

1 Cestovní ruch České republiky

Člověk má odpradáвна potřebu cestovat, seznamovat se s národy jejich kulturou a historií. Avšak moderní cestovní ruch je spojován hlavně s posledními dvěma stoletími. Jednou z důležitých podmínek pro realizaci cestovního ruchu je dostatečný fond volného času a osobní svoboda pohybu člověka. Dříve bylo proto cestování výsadou převážně šlechty a diplomatů. Po zrušení nevolnictví, průmyslové revoluci a rozvoji dopravy se začal cestovní ruch šířit i mezi širší vrstvy obyvatelstva.

Pro lepší pochopení dnešního významu cestovního ruchu v České republice budou v následující části práce uvedeny hlavní definice cestovního ruchu, základní pojmy a dělení. Z důvodu zaměření práce zde budou blíže uvedena specifika kulturního cestovního ruchu a současné trendy ovlivňující tuto oblast.

1.1 Definice a typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch je odvozen od slova cestování. Je ale zřejmé, že pojem cestovní ruch v sobě zahrnuje širší souvislosti. Oddělit tyto dva pojmy od sebe se odborníci pokoušeli již počátkem 20. století. Ve známost vešla definice profesora Kaspara (1975), který cestovní ruch definoval jako „*souhrn vztahů a jevů, které vyplývají z cestování anebo pobytu osob, přičemž místo pobytu není hlavním ani trvalým místem bydlení nebo zaměstnání.*“[1]

V průběhu dvacátého století vzniklo nepřeborné množství definic. Mnoho mezinárodních organizací se snažilo tyto definice sjednotit, aby bylo umožněno statistické sledování a mezinárodní srovnání cestovního ruchu. Na konferenci Světové organizace cestovního ruchu (WTO) v roce 1991 byla naformulována oficiální definice cestovního ruchu a později byla přijata: „*Cestovní ruch je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší, než je stanoveno, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.*“[2]. Tato světově známá definice však vymezuje cestovní ruch hlavně pro zpřehlednění a sjednocení mezinárodních statistik a nerozvíjí jeho další vazby. Je možno ji ještě rozšířit o definici Výkladového slovníku cestovního ruchu jako: „*komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících na těchto*

místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovně či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity.“[3].

Cestovní ruch můžeme dělit dle několika hledisek a kritérií. Základním hlediskem většinou bývá místo čerpání služeb cestovního ruchu. V tomto případě se jedná o teritoriální dělení. Dle tohoto hlediska se cestovní ruch dělí na domácí cestovní ruch a zahraniční cestovní ruch. Zahraniční cestovní ruch se dále rozděluje na aktivní a pasivní cestovní ruch, kdy se z pohledu platební bilance jedná v prvním případě o devizové příjmy a v případě druhém o devizové výdaje. Dalšími hledisky pro dělení cestovního ruchu může být doba délky pobytu (krátkodobý nebo dlouhodobý cestovní ruch), počet účastníků (individuální, kolektivní), roční období (sezonní, mimosezonní) nebo dělení dle způsobu zabezpečení cesty na organizovaný a neorganizovaný cestovní ruch.

Z hlediska tématu je pro potřeby této práce nejdůležitější dělení cestovního ruchu dle motivu účastníka. Tomu odpovídají základní a specifické formy cestovního ruchu. Mezi základní formy cestovního ruchu patří:

- ∞ rekreační cestovní ruch – přispívá k regeneraci a reprodukci fyzických a duševních sil člověka; realizuje se ve vhodném rekreačním prostředí (vody, lesy, hory); zvláštností specifickou pro české prostředí je chataření a chalupaření;
- ∞ kulturně poznávací cestovní ruch – je cílený na poznávání historie, kultury, tradic, zvyků apod.;
- ∞ sportovně-turistický cestovní ruch – využívá zájmu lidí o aktivní odpočinek, aktivní účast na sportovních činnostech; obsahem může být i organizování pasivní účasti na sportovních akcích;
- ∞ léčebný a lázeňský cestovní ruch – je zaměřen na léčbu, prevenci, relaxaci, celkovou obnovu fyzických a duševních sil jednotlivce.[2 s. 20]

Nejznámější specifické formy cestovního ruchu, které se v určité míře objevují i v České republice a jsou uvedeny v příloze č.1, v mnohém odpovídají i současným trendům v této oblasti.

V souvislosti s cestovním ruchem je nutné definovat i různé typy jeho účastníků. Za **stálého obyvatele** je považována osoba, která v daném místě žije alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší než šesti měsíců. **Návštěvníkem** je osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi a která cestuje na jiné místo v zemi mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. Za **turistu** je považována osoba trvale usídlená v zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí (v téže zemi) na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale ne na dobu delší než šesti měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. **Výletníkem** je osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí na dobu kratší než 24 hodin aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.[4 s. 13]

1.2 Význam cestovního ruchu

V současné době je cestovní ruch významnou složkou spotřeby obyvatelstva a stává se ekonomickým fenoménem. Je mnohostranným a průřezovým jevem, na jehož rozvoji participuje celá řada odvětví národního hospodářství a oborů lidské ekonomiky. Pro to, aby mohl být cestovní ruch realizován, je třeba zabezpečit velké množství činností a služeb. Účastníci cestovního ruchu se musí do destinace přepravit a dále zde pak využívají další služby. Mezi základní patří především ubytování a stravování. Dalšími službami jsou pak ty, které vytváří podmínky pro samotné využití volného času a jsou motivem pro cestovního ruchu. Sem můžeme zařadit například půjčovny sportovního vybavení, nákup suvenýrů, vstupné do památkových objektů a mnohé další.

Cestovní ruch podporuje rozvoj územních celků a má významnou úlohu při vytváření podnikatelských příležitostí a zaměstnanosti a to často i v místech, která by byla jinak ekonomicky efektivně nevyužitelná. Důležité jsou i globální dopady na národní ekonomiku jako celek. Ty můžeme rozdělit na přímé a nepřímé. Mezi přímé dopady patří podíl cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu. Podle publikovaných statistik satelitního účtu cestovního ruchu činil podíl cestovního ruchu na HDP České republiky 2,7% (přes 100 mld. Kč). Dle stejného zdroje zaměstnával cestovní ruch v roce

2012 227¹ tisíc osob. (Viz Tabulka 1) Dále lze přímé dopady vyjádřit i devizovými příjmy, které činily v roce 2011 135 mld. Kč² a pozitivně tak ovlivňují platební bilanci ČR. [4]

Nepřímé dopady lze vyjádřit pomocí multiplikátorů. Tzv. multiplikační efekt cestovního ruchu znamená, že v daném místě přináší příjem od návštěvníků nejen poskytovatelům služeb cestovního ruchu, ale podněcuje i rozvoj dalších služeb bezprostředně spjatých s uspokojováním potřeb návštěvníků. Vyvolává další výdaje, což má kladný vliv nejen na kupní sílu místních obyvatel, ale je také přínosem pro rozvoj obce jako celku i různých aktivit mimo její rámec. [5]

Tabulka 1: Počet pracovních míst a zaměstnaných osob v cestovním ruchu v ČR podle odvětví v roce 2012 (Upraveno)

Odvětví cestovního ruchu	Počet pracovních míst v cestovním ruchu
1 – Hotely a podobná zařízení	40 461
2 – Vlastnictví druhých domovů	x
3 – Restaurace a podobná zařízení	67 309
4 – Osobní železniční doprava	12 872
5 – Osobní silniční doprava	11 433
6 – Osobní lodní doprava	53
7 – Osobní letecká doprava	2 644
8 – Doplnkové služby osobní dopravy	3 168
9 – Pronájem zařízení pro osobní dopravu	120
10 – Cestovní agentury a podobná zařízení	12 428
11 – Kulturní služby	10 656
12 – Sportovní a ostatní rekreační služby	2 571
Charakteristická odvětví ČR	163 715
Související odvětví ČR	60 695
Nespecifická odvětví ČR	3 265
Odvětví cestovního ruchu celkem	227 674

Zdroj: Český statistický úřad

1.3 Kulturní cestovní ruch

Musíme brát cestovní ruch v úvahu, protože ve skutečnosti jiný cestovní ruch ani neexistuje (....) Lidé nejezdí do Ameriky kvůli letišťům, hotelům nebo rekreačním zařízením. Oni přijíždějí za naší kulturou (....)

Přijíždějí, aby viděli Ameriku! (Garrison Keillor)[6]

¹ TSA T7 - Zaměstnanost v odvětvích cestovního ruchu v ČR / ČSÚ, Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t7_zamestnanost_v_odvetvich_cestovniho_ruchu_v_cr

² MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf, Dostupné z:

<http://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>

Velkou část 20. století bylo na cestovní ruch a na kulturu nazíráno jako na dva odlišné a oddělené pojmy. Kulturní zdroje byly považovány za součást kulturního dědictví destinace spojované se vzděláváním místní populace a s podporou lokální a národní identity. Cestovní ruch na druhé straně byl považován za volnočasovou aktivitu oddělenou od běžného života a místní kultury. Změna přišla koncem 20. století, kdy začal být „kulturní cestovní ruch“ vnímán jako hlavní zdroj ekonomického rozvoje mnoha destinací a spolu s agroturistikou je považován za jeden z nejrychleji rostoucích segmentů cestovního ruchu.

Z hlediska cestovního ruchu představuje kultura rozsáhlou oblast zahrnující návštěvy kulturních památek a kulturních akcí jako jsou návštěva kina divadla nebo koncertu. Dále pak návštěvy muzeí a galerií a technických památek, které jsou dokladem dovedností a schopností našich předků). Především sem ale patří lidové tradice, mezi které ředíme folklorní slavnosti (masopust), návštěvy skanzenů i způsob života obyvatel určité oblasti. Právě způsob oblékání, místní kuchyně, jazyk, hodnoty, zvyky obyvatel a způsob současného životního stylu obyvatel regionu utváří místní kulturu. Kultura je lidským výtvořem, proměnlivým v čase, ale předávaným z generace na generaci. Měla by vést ke kultivaci lidského společenství a jeho rozvoji. Lze říci, že kultura ovlivňuje všechny formy cestovního ruchu. Ať člověk tráví dovolenou u moře nebo leze po horách, vždy se setká s určitým místním kulturním projevem.

Definice kulturního cestovního ruchu se v různých pramenech liší. Každá definice klade důraz na jiný aspekt. Tím může být například život místních obyvatel nebo kultura v užším slova smyslu – historické památky, muzea, galerie, hrady a zámky. Světová organizace cestovního ruchu (WTO) definuje kulturní cestovní ruch jako *„pohyb osob především z kulturních důvodů: jako jsou studijní cesta, umělecké představení, kulturní zájezd, cestování na festival a další akce, návštěva památek a sídel, cesta za poznáváním přírody, folklórem, uměním či poutěmi.“* [7 s. 9]

Kulturní cestovní ruch nebyl dlouhou dobu vnímán jako samostatná kategorie cestovního ruchu. Dle mezinárodních statistik se ale dnes považuje 35-70%^{3,4} mezinárodních turistů, za kulturní turisty. Z hlediska demografie je kulturním turistou

³ V závislosti na typu destinace

⁴ [7]

v průměru člověk s vyšším vzděláním, pocházející z vyšší sociální třídy. Většinou je to člověk s nadprůměrnými příjmy a s tím i vyššími výdaji na cestování. Převážně se ubytovává v hotelu, častěji nakupuje, cestuje více dní a podobně. Zajímavé je, že mezi kulturními turisty převažují ženy. Naopak etnické menšiny jsou v kulturním cestovním ruchu jen minimálně zastoupeny. Mezi psychologické faktory lze zařadit „osobní historii“ člověka. Jedná se o účast na kulturních aktivitách od raného dětství. Ta je pak předpokladem pro aktivní participaci na kulturním cestovním ruchu i v dospělosti. Dalším faktorem může být i vliv přátel a rodiny nebo životní styl.

McKercher a du Cros definují 5 typů kulturního turistu:

„1) záměrný (úmyslný) kulturní turista – kulturní turistika je jeho základním důvodem k návštěvě destinace, a jedinec prožívá hluboký kulturní zážitek;

2) prohlídkový kulturní turista – kulturní cestovní ruch je základním či hlavním důvodem jeho návštěvy destinace, ale zážitek je víceméně povrchní;

3) kulturní turista – „šťastlivec/objevitel“ – který necestoval do destinace z kulturních důvodů, ale když už se účastnil, končí s hlubokými kulturními zážitky;

4) příležitostný kulturní turista – kulturní turistika je slabým důvodem pro návštěvu destinace a výsledný zážitek je tak zákonitě povrchní;

5) nahodilý kulturní turista – tento turista nepřijíždí do destinace z důvodu kulturní turistiky, nicméně účastní se některých aktivit a má povrchní zážitky.“ [8]

Kulturní cestovní ruch má dopad na rozvoj a úroveň regionů. Souvisí s preferencemi návštěvníka a jeho profilací.

Kulturní destinací je místo, region, město nebo obec, kde je důležitým prvkem nabídky kultura. Kulturní destinací může být ale i samotné zařízení, které nabízí kulturní produkty nebo zprostředkovává kulturní zážitek. Typickými kulturními destinacemi v podmínkách České republiky jsou města a sídla. V roce 2014 bylo v České republice 40 městských památkových rezervací, 253 městských památkových zón, 61 vesnických památkových rezervací, 211 vesnických památkových zón a 8 archeologických památkových rezervací.[9] Dalšími kulturními destinacemi jsou lokality zařazené na seznam světového kulturního dědictví UNESCO (především Praha, Český Krumlov nebo Kutná Hora). Nejvýznamnějším typem kulturní destinace a atraktivitou v cestovním ruchu

České republiky jsou ale nemovité památky. V aktuálním seznamu⁵ MonumNet spravovaného Národním památkovým ústavem je uvedeno 40 298 registrovaných (tj. chráněných) nemovitých památek z čehož 272 má statut národní kulturní památka. Jako kulturní destinace můžeme označit dále muzea, galerie a sbírky. V roce 2012 zahrnovala síť muzeí v České republice 502 institucí a jejich celková návštěvnost činila 9 577 tis. osob.[10] Mezi kulturní destinace také patří prozatím v České republice nepříliš rozšířená programová centra. Kromě tradičních planetárií sem lze zahrnout i naučně-zábavná centra nebo westernová městečka a podobně. Kulturní destinací cestovního ruchu pak bývají i místa, kde se pořádá významná kulturní akce (festival, výstava, koncert).[11]

Kulturní cestovní ruch plní výchovnou a vzdělávací funkci a přispívá k obecném rozhledu a rozšíření znalostí. Na rozdíl od masového cestovního ruchu respektuje přírodní a kulturní prostředí a neničí ho. Zároveň mohou být příjmy z něj plynoucí použity na jeho vlastní obnovu.

1.4 Nové směry a trendy v kulturním cestovním ruchu

Česká republika není typickou destinací masového cestovního ruchu. Díky specifickému charakteru krajiny je významným kulturním zdrojem, který tvoří základnu kulturní turistiky. Turisté a návštěvníci se při hledání kulturního dědictví zaměřují na široké spektrum pozoruhodností a aktivit jako je například poznání, relaxace nebo zábava. Některé aktivity jsou sezónní, ale mnohé z nich lze provozovat i mimo sezonu nebo celoročně.

V současné době je velkým trendem v kulturním cestovním ruchu poznávání se zážitkem. Tzv. zážitkový turismus poskytuje návštěvníkovi dané destinace nebo památky určitou přidanou hodnotu navíc. Aby byla památka pro návštěvníka v dnešní době atraktivní, již *„nestačí vzorně a logicky uspořádané exponáty v muzejních vitrínách, čínské vazy pod oknem salonku a talíře z delfské fajánse zavěšené nad bohatě intarzovaným sekretářem, byť je to vše doprovázeno přehledným a jasným výkladem, z něhož vyplyne zřejmá umělecká hodnota předmětů. Dnešní návštěvník se již nespokojí ani s utajenými*

⁵ Rok 2014

šuplíky, lechtivými historkami ze života zámeckých pánů a benátskými zrcadly, která plní přání. Vyžaduje, aby exponáty a prostory ožily.“[12]

Aby byl ale památkový objekt pro návštěvníky dostatečně atraktivní, je opravdu nutné dělat z něj „kulturní zoo“ kde jsou namísto exotických zvířat ve výběžích v každé zámecké místnosti převlečení herci do dobových kostýmů a sehrávají mnohdy umělecky ne vždy povedené scénky? Nebo kdy v zámeckých prostorách při nočních prohlídkách za svitu svíček ožívají strašidelné postavy? Dnes jsou kostýmované a noční prohlídky velmi oblíbeným prostředkem, jak přilákat návštěvníky, především pak rodiny s dětmi. Na mnoha zámcích se s tímto trendem lze dnes setkat, ale není jednoduché nalézt správnou míru mezi zachováním určité historické a kulturní hodnoty a oživením a zatraktivněním zámeckých prostor dle požadavků dnešního návštěvníka.

Další možností jak památku oživit je pořádání různých oslav, jarmarků a slavností. K vidění jsou různorodá představení poukazující na starodávne zvyky a umění. Jedná se například o rytířské turnaje, šermířské souboje, vystoupení žonglérů a fakírů, výcvik dravých ptáků nebo dobové tance. Účastníci představení vystupují v dobových kostýmech a oslavy jsou často doprovázeny dobovou hudbou. Návštěvník se prostřednictvím těchto akcí dozvídá něco nového o zvycích a historii dané lokality, současně se pobaví a možná i zúčastní některého z představení. Návštěva je zajímavým zážitkem nejen pro cizince pro cizince, ale i pro místní obyvatele. Výše zmíněné slavnosti by však vždy měly mít souvislost s památkovým objektem a zapadat do marketingové koncepce.

S pořádáním tematických akcí v areálech kulturních památek úzce souvisí i další trend. Tím je tzv. **Event turismus**, který má ve spojení s kulturou pozitivní dopad na návštěvníky destinace i na místní obyvatele. Řadí se sem různé festivaly a přehlídky, hudební festivaly a koncerty, venkovní hudební či divadelní představení, rekonstrukce vojenských událostí a mnohé další. Velmi oblíbený mezi kulturními turisty je i **gastronomický** (kulinářský) **cestovní ruch**, kdy účastníci poznávají lokální kulturu prostřednictvím ochutnávek tradičních pokrmů a nápojů.

Dobrovolnický cestovní ruch je novým trendem, který se rozvíjí v dnešním globalizovaném prostředí. Jeho účastníky jsou především mladí lidé, kteří pomáhají například při rekonstrukci určité památky a zároveň poznávají kulturu dané země v autentickém prostředí. Jako další trend lze jmenovat i tzv. **Svatební cestovní ruch**, kdy

je motivací k návštěvě určité země nebo lokality svatební cesta nebo uzavření sňatku. V České republice je tento trend patrný především na hradech a zámcích, které se stávají čím dál tím oblíbenějším prostředím pro uzavření manželství a nabízejí rozličné ubytovací balíčky pro novomanžele.

Novějším trendem je **filmový turismus**, který vznikl jako reakce na popularitu filmu a televize a navazuje na svého předchůdce, kterým byl literární cestovní ruch. Mnoho českých měst a památek posloužilo jako vhodné prostředí pro natáčení jak domácích, tak i zahraničních pohádek, filmů a reklam. Turisté pak danou lokalitu navštěvují, jelikož se jim v daném filmovém snímku líbila a zaujala je a chtějí ji vidět na vlastní oči a porovnat s filmovým zobrazením.[13]

2 Kulturní památka a její hodnota

Ochrana kulturních památek v poslední době získává na důležitosti. Společnost si začíná uvědomovat, o jakou hodnotu by mohla přijít, kdyby nebyly kulturní památky chráněny a opravovány. Změna v chápání památky jako nedílné součásti kulturního dědictví je spojena i s rozvojem kulturního cestovního ruchu.

S rozvojem potřeby chránit kulturní dědictví národa byly vyvíjeny tlaky na vymezení pojmu kulturní památka. Do té doby široký pojem památka dovozoval různé výklady a pohledy. Stát později formou zákona vymezil, jaká specifika musí památka obsahovat, aby mohla být prohlášena za kulturní památku. Definice kulturní památky a způsob, jak s ní nakládat je uveden v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších změn.

Dle § 2 zákona o státní památkové péči:

„1) Za kulturní památky (...) prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen ministerstvo kultury) nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory, a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

2) Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami.“

Dle důležitosti pak památkový zákon dále vymezuje národní kulturní památky a dle území pak rozděluje památkové zóny a rezervace.

Ministerstvo kultury České republiky dále uvádí, že dle druhové skladby obsahuje památkový fond zejména:

„1) movité památky a jejich soubory (zejména památky malířství, sochařství a uměleckých řemesel a památky technické a archeologické, historické knihovny apod.),

2) nemovité památky (jde zejména o stavby a jejich soubory, které dokládají vývoj civilizace a stavební kultury v českých zemích, jako např. hrady, zámky a tvrze; kostely, kláštery a ostatní kultovní stavby; vesnické domy, zemědělské usedlosti a další objekty lidové architektury a lidového stavitelství; městské domy, radnice, městské brány a hradby; stavební památky vývoje řemesel, vědy a techniky; historické zahrady a parky, obvykle komponované ve vztahu k objektům historické architektury),

3) nemovité i movité věci, připomínající významné historické osobnosti nebo události.

4) památkově chráněná území, to je památkové rezervace městské, vesnické a archeologické a památkové zóny městské, vesnické a krajinné, a specifická památkově chráněná území (např. území s archeologickými nálezy).“[14]

Hodnota kulturní památky je značně subjektivní, proto lze jen stěží stanovit její objektivní míru. Lze ji vykládat v několika různých významech. Za prvé v závislosti na základě potencionální měřitelnosti a existenci metod oceňování lze stanovit její **relativní hodnotu**, za druhé v závislosti na možném subjektivním hodnocení daného artefaktu či stavby lze stanovit **subjektivně deklarovanou hodnotu** a za třetí se lze u některých nejvýznamnějších památek běžně setkat i s tvrzením o jejich **nevyčíslitelné hodnotě**, a to zejména v souvislosti s jejich unikátností v kontextu jejich hodnoty duchovní, revoluční, historické, umělecké, vědecké či technické. V dalším významu lze hodnotu památky chápat jako její **funkční hodnotu** spočívající v jejím společenském uplatnění. Dále lze uvést kulturně historickou hodnotu památky, hodnotu spojenou s fyzickým stavem památky a estetickou hodnotu památky zejména v interakci s okolní krajinou. [15]

2.1 Hrady a zámky

Vzhledem k zaměření práce se dále obsah zužuje pouze na oblast hradů a zámků a nezabývá se celým spektrem kulturních památek.

Hrady a zámky mají nepostradatelnou úlohu v kulturním cestovním ruchu i v celé společnosti. Jsou jednou z nejdůležitějších součástí nabídky atraktivit daného území a tvoří národní kulturní dědictví státu. Tvoří základ životního prostředí člověka a utváří estetický ráz krajiny. V mnoha jazycích se pojem hrad a zámek vůbec nerozlišuje. Velké panské sídlo v nich má jednotné označení. I v českém jazyce byly zprvu oba názvy totožné.

Dnes se však již význam slov přesně odděluje. Slovo *hrad* je určeno opevněnému panskému sídlu středověku oproti tomu slovo *zámek* označuje výstavní obydlí novověké šlechty. [16 s. 9]

Rozdíl mezi hradem a zámekem spočívá především v jejich ochranné funkci. Hrad byl stavěn především z ochranných důvodů a měl chránit jak stálé obyvatele, tak v okolí žijící lid, který se mohl v případě nebezpečí ukrýt za mohutné hradby. Podoba hradu se podřídila jeho vojenské a obranné funkci. Hradby byly často stavěny na stěží přístupných místech, jakými byly například vyvýšené kopce nebo skalní útesy. Pokud byl hrad vystavěn v rovině, býval obehnan vodním příkopem s padacím mostem. Vzhledem k omezenému stavebnímu prostoru i nepřístupnosti místa nebyly hrady pro každodenní život nejideálnější.

Na základě hospodářských, vojenských, politických a kulturních změn, které se uskutečnily v průběhu 15. a 16. století se pomalu začala vytrácet ochranná funkce panského sídla. Od čistě pevnostní architektury se začalo ustupovat. Mnohé hrady byly opuštěny nebo přestavovány a zvelebovány pro větší pohodlí svých pánů. Nově vznikající sídla již získávala úplně jiný charakter. Honosné a reprezentativní zámky si šlechta stavěla na takových místech v krajině, aby již z dále vzbuzovala úctu v poddaných a umožňovala majiteli panství přehled o jeho vlastnictví. Zámek převzal od hradu úlohu správního centra, ale nechránil již své poddané před armádou. V období baroka, v 17. a 18. století nastala zlatá éra zámků, kdy jich bylo v Čechách vystavěno více jak 1500. Z této doby lze nalézt na každém nevelkém panství malý zámek. Česká krajina má velmi bohatý soubor hradů a zámků, který by mohl být při správném zacházení unikátním odkazem své doby.

2.1.1 Vlastnické vztahy a jejich změny

Ke stavitelům panských sídel a jejich obyvatelům patřil nejprve panovník, církevní instituce, ale největší zásluhu na jejich rozvoji měla šlechta. Ta po husitských válkách získala půdu z části zabráním církevního majetku a z části koupí od zchudlých a neúspěšných hospodářů. Pozemky nebyly propůjčeny poddaným a tím byla zvyšována jejich rentabilita. Šlechta získala přebytek peněz, který využila k výstavbě pohodlného a vkusného sídla, zámku. Po zrušení roboty v roce 1848 se uvolnily vztahy mezi šlechtou a poddanými a zámek ztratil svou dřívější úlohu hospodářského centra. Nebyl středem

panství, ze kterého by šlechtic ovládal své poddané. Z majitele zámku se stala soukromá osoba s rozsáhlým pozemkovým fondem.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 bylo zákonem č. 61/1918 Sb. zrušeno šlechtictví, řády i tituly. V době první republiky se začaly ve větším měřítku hrady a zámky zpřístupňovat veřejnosti a z hlediska vlastnictví se mezi nimi začaly kromě soukromých objevovat i městské, obecní i státní. Mezi státní majetek patřil například zámek Konopiště, původně majetek bývalé Habsbursko Lotrinské panovnické rodiny, který byl zákonem č. 215/1919 Sb. o první pozemkové reformě zestátněn nebo hrad Křivoklát, který byl státu prodán Fürstenbergu. Mnoho dalších významných hradů a zámků se dostalo do majetku měst a obcí prodejem původních majitelů. [17]

Po druhé světové válce přešlo značné množství dříve soukromých hradů a zámků na základě konfiskačních dekretů prezidenta republiky Eduarda Beneše do vlastnictví Československé republiky. Hradů a zámků se týkal především dekret č. 12 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa z 21. června 1945. Na základě tohoto dekretu bylo do státního vlastnictví převedeno 496 hradů a zámků včetně jejich vnitřního vybavení, hospodářských budov a pozemků. S nástupem komunismu v roce 1948 došlo k ještě výraznějšímu omezení soukromého vlastnictví. Největší nevýhodou byl „feudální“ a „církevní“ původ většiny památek, který mnohým z nich ve 40. a 50. letech 20. století přinesl málem zkázu. V příloze č. 2 je v úryvku z publikace Národní kulturní komise z roku 1950 patrný ideologicky podbarvený názor na zámeckou kulturu. Dochované hrady a zámky nejvíce poznamenala změna vlastnických vztahů. Stát byl totiž ochoten se postarat pouze o několik desítek z nich a mnohé byly využívány správními a hospodářskými organizacemi, jako byly národní výbory, státní statky nebo jednotná zemědělská družstva, což se velmi špatně podepsalo na jejich stavu.

V roce 1989 po téměř padesáti letech byly provedeny velké majetkoprávní změny v oblasti památkových objektů. V následujících letech vešly v platnost tzv. restituční zákony, které znamenaly veliké změny v jejich vlastnictví. Ze zpřístupněných objektů bylo do soukromého vlastnictví navraceno několik desítek hradů a zámků a desítky tisíc mobiliáře. Staronovými majiteli hradů a zámků se staly i obce a města. V posledních letech se mezi vlastníky zámků začínají objevovat noví majitelé, kteří si památkové objekty kupují.[18] Ty pak využívají pro rezidenční bydlení, pro podnikání nebo se je snaží opět

zpřístupnit veřejnosti. V následující tabulce je přehledně vyjádřena rozsáhlost změn ve vlastnictví památkových objektů po roce 1989.

Tabulka 2: Rozsáhlost změn ve vlastnictví památkových objektů po roce 1989

Před rokem 1989		V roce 2005	
Státní vlastnictví	93%	Státní vlastnictví	2,5%
		Obecní vlastnictví	5%
		Krajské vlastnictví	5%
		Vlastnictví neziskových organizací	0,5%
Soukromé vlastnictví	6%	Soukromé vlastnictví	85%
Církevní vlastnictví	1%	Církevní vlastnictví	2%

Zdroj: OURODA, Václav. K aktuálnímu stavu a perspektivám malých šlechtických sídel v Jižních Čechách. Zprávy památkové péče. 2006, roč. 66, č. 6.

Státní vlastnictví

V současné době je ve vlastnictví státu kolem 2,5% památkových objektů. Největší soubor nemovitého kulturního dědictví České republiky spravuje Národní památkový ústav. Ten se stará celkem o 104 památkových objektů, mezi něž patří hrady, zámky, kostely, kláštery, skanzeny či technické památky, s nimi spojené pozemky a rovněž historické zahrady a parky. Ve státním vlastnictví se nacházejí naše nejvýznamnější zámecké a hradní komplexy jakými jsou například Karlštejn nebo Lednicko-Valtický areál.

Soukromé vlastnictví

Největší podíl památkového fondu České republiky je v současné době v soukromém vlastnictví. Vlastníky hradů a zámků můžeme rozdělit na dvě kategorie.

1) Restituenti

Mnoho zámků a hradů bylo po roce 1989 navraceno zpět původním majitelům (nebo jejich potomkům) pokud o ně požádali. Často jim byl rodinný majetek navrácen ve zdevastovaném stavu, který museli začít ze svých finančních zdrojů dávat opět dohromady. U těchto majitelů je často vidět snaha pokračovat v rodinné tradici a předávat

majetek potomkům, jak to činila šlechta odjakživa. Památkové objekty jsou především využívány k rezidenčnímu bydlení nebo jsou zpřístupněny návštěvníkům. Dobrým příkladem je rodina Kinských z Kostelce nad Orlicí nebo například zámek Mělník Jiřího Lobkowicze.

2) Noví majitelé

U této kategorie můžeme vymezit dva přístupy. S prvním případem se jedná o jakési „mecenáše“, kteří památce věnují svůj čas a finance. Opravují ji a vrací zpět do života a jejich primárním smyslem provozu není udělat z památky za každou cenu novou atrakci cestovního ruchu, ale zpřístupnit a zprostředkovat návštěvníkům atmosféru zámeckých prostor. Druhou možností, je využití zámeckých prostor pro rozličné komerční účely, kdy zde vznikají hotelové resorty, restaurační zařízení a k tomuto účelu jsou přizpůsobené zámecké instalace. Lze zmínit i majitele, kteří objekt zámku využívají pouze k rezidenčnímu bydlení, avšak bližší zkoumání tohoto přístupu není předmětem zkoumání bakalářské práce.

Mnoho zámků, které byly nabídnuty k prodeji (obecní, státní) byly prodány jako samostatné objekty bez pozemků, které původně k panství náležely a zámek živily. Není proto snadné památku opravit a udržet v chodu její provoz bez dostatečných finančních příjmů. V praxi, pokud není majitel památky velmi majetný člověk, který obnovu a provoz zámku investuje z jiných výdělečných činností nesouvisejících se zámkem, je třeba hledat cestu jakým způsobem si na provoz zámku vydělat. Aby byl zámek životaschopný, ale zároveň nebyla narušena (nebo dokonce zničena) jeho historická a kulturní hodnota, je třeba hledat vyvážený přístup k jeho obnově a v něm provozovaným komerčním aktivitám. Odborníci na památkovou péči radí, že je třeba nalézt určitou konkurenční výhodu oproti jiným zámkům, která objektu zajistí dostatečnou návštěvnost. Při aplikaci na památkové objekty to znamená najít to, co je pro daný objekt symbolické, a zároveň to, co osloví návštěvníky. Může to být osoba spojená s objektem, příběh, událost, užívaný symbol.[19] Ve skutečnosti však není tento přístup jednoduché implementovat z toho důvodu, že mnohé menší a historicky méně významné zámky nemohou konkurovat objektům s bohatou historií a architekturou. Hledají proto jiné možnosti, jak ve velké konkurenci obstát.

2.1.2 Možnosti využití hradů a zámků

Pro potřeby této práce byly vybrány čtyři typy zámeckých objektů, které mají odlišné využití a reflektují více či méně zdařilé propojení kulturně-výchovného využití zámku společně s komerčními aktivitami. Jedná se o Zámek Nové Hradky u Vysokého Mýta, Zámek Radim, Zámek Staré Hradky a Zámek Zbiroh. Všechny uvedené zámky měly ve 20. století velmi podobný osud. V první polovině byly v majetku šlechtických osob nebo soukromníků, kteří si od nich zámek zakoupili. V 50. letech přešly do vlastnictví Československého státu a byly využívány pro potřeby tehdejšího režimu jako škola, národní výbor, Literární Archiv Památníku národního písemnictví nebo v horším případě jako tajné pracoviště k odposlouchávání a špionáži západních armád nebo výkrmna vepřů. V 90. letech byly zámky v restituci navráceny původním majitelům nebo přešly do majetků obcí a později byly prodány a přešly do vlastnictví soukromníků nebo firem. Podrobně zpracované možnosti využití výše uvedených zámků jsou uvedeny v příloze č.3.

3 Turistická oblast Střední Čechy – Polabí

3.1 Obecné informace

Turistická oblast Střední Čechy – Polabí se nachází na území okresu Nymburk a částečně na území okresů Kutná Hora, Kolín, Praha – východ, Mladá Boleslav a Mělník. Z jihu je oblast ohraničená železnicí Praha – Kolín a na západě vede hranice podél soutoku Vltavy s Labem v Mělníce.

Území má bohatou historii. Již ve středověku zde bylo centrum Českého státu. S touto dobou je spojena Stará Boleslav, jako místo smrti patrona českých zemí sv. Václava, ale také slavníkovské hradiště v Libici nad Cidlinou. V pozdějších dobách pak město Poděbrady proslavil významný politik pohusitské doby, český král Jiří z Poděbrad. Díky bohaté historii Polabí zde lze i dnes najít mnoho kulturních památek.

Krajina Polabí je nížinatá a mírně zvlněná, rozkládající se kolem řek Labe a Jizera. Polabí patří mezi nejteplejší oblasti České republiky, kdy zde počet slunečných dnů dosahuje až 50 – 70 za rok a průměrné teploty v létě stoupají až ke 20°C. Rovinatá krajina je částečně zemědělská, částečně pokrytá borovými a smíšenými lesy. Lze zde najít i cenná přírodní území, zbytky lužních lesů i stepí. Zároveň je mírně zvlněná krajina vhodná pro rekreaci, turistiku, cykloturistiku i výlety a také ke koupání v několika jezerech.

3.2 Potenciál pro cestovní ruch

V Polabí se zachovalo mnoho historických měst a dalších památek. Významná pro tuto oblast je i historie lázeňství. Lázně Toušeň a Poděbrady jsou vyhledávaným cílem jak domácích, tak zahraničních turistů. Kolem řeky Labe na Mělnicku se rozkládají rozsáhlé vinice a za návštěvu stojí i chráněná krajinná oblast Kokořínsko či největší lesní komplex Polabí – Svatojiřský les. V Polabí se nachází muzeum lidových staveb v Přerově nad Labem a v obci Ostrá Středověká vesnička řemesel Botanicus. Milovníci dobrodružství mohou navštívit Milovický tankodrom, který se nachází v bývalém vojenském prostoru Milovice-Mladá.

V Polabí je velmi bohatý kulturní život. V každém městě se pravidelně konají různorodé akce, které jsou mezi návštěvníky i místními velmi oblíbené. Díky své rovinaté krajině je zde v zimě ideální terén pro běžkaře a rozsáhlé zamrzlé vodní plochy jsou vhodné k bruslení.

3.2.1 Přírodní atraktivita

CHKO Kokořínsko

Chráněná krajinná oblast Kokořínsko se nachází severovýchodně od města Mělník. Vyhlášena byla roku 1970 a zaujímá plochu 270 km². Patří k nejkrásnějším oblastem Mělnicka i celých Čech. Vyniká především nevšedními pískovcovými útvary a krásnými údolími. Nachází se zde monumentální skulptury, které zde v polovině 19. století vytesal do pískovce Václav Levý. Nejznámějšími z nich jsou tzv. „Čertovy hlavy“.

Svatojiřský les

Svatojiřský les je největší lesní komplex v Polabí. Je opředený starobylými legendami a keltskou mystikou což tvoří unikátní *genius loci*. Nachází se zde Jabkenická obora, která je vzdálená asi 1 km od obce Jabkenice. Založena byla roku 1750 knížecím rodem Fürstenberků k chovu divoké a cizokrajné zvěře. Při svých pobytech v Jabkenicích se oborou rád procházel Bedřich Smetana. Nedaleko Křince se nachází opukový vrch Chotuc s kaplí Nejsvětější trojice, který býval spirituálním místem Keltů.

Kersko

Klidná osada na západním okraji Kerského lesa je známá díky pobytu spisovatele Hrabala a jeho *Slavnostem sněženek*, kdy se zde natáčel i stejnojmenný film. Nachází se zde mnoho rekreačních stavení, chat, chalup a filmem proslavená výletní restaurace Hájenka. Kersko s rozsáhlým lesem je dnes součástí Přírodního parku Kersko (2322 ha). Při značené turistické trase rostou dvě obrovské borovice - 400 let stará Švarná Tonka a necelých 300 let stará Krásná Pepina. Kersko je mimo jiné i vyhlášeným cílem houbařů.

Mezi další zajímavé přírodní atraktivity patří v oblasti Polabí například Písečný přesyp u Písta, chráněná rezervace Dymokursko s lužními lesy a rozsáhlým komplexem rybníků s výskytem vzácných živočišných druhů, nebo Národní přírodní rezervace Žehuňská obora, kde se nachází největší rybník Středočeského kraje a 9. největší rybník České republiky.

3.2.2 Národní kulturní památky a městské památkové zóny

Slovanské slavníkovské Hradiště – Libice nad Cidlinou

Nedaleko soutoku Labe a Cidliny se u obce Libice nad Cidlinou nachází slavníkovské hradiště, které bylo v roce 1961 prohlášeno za archeologickou památkovou rezervaci a akropole hradiště je od roku 1989 chráněno jako národní kulturní památka. Dnes je zde možné vidět vyznačené základy slavníkovského paláce, kostela a vstupní brány. Na hradisku je umístěno bronzové sousoší sv. Vojtěcha a sv. Radima. V roce 1981 byla v přízemí obecního úřadu v Libici otevřena expozice Archeologického ústavu AV a Národního muzea v Praze věnovaná osídlení Libice a okolí od příchodu Slovanů až po zánik hradiště. Je zde také vystaveno množství archeologických nálezů a model slavníkovské rezidence.[20]

Brandýs nad Labem - Stará Boleslav

Město Stará Boleslav má dlouhou a významnou historii úzce spjatou historií Českého státu, kdy zde byl svým bratrem Boleslavem zavražděn český kníže Václav, který byl později prohlášen za svatého. Staroboleslavské památky mají především církevní charakter. Kostel Nanebevzetí Panny Marie a kostely sv. Václava a sv. Klimenta jsou prohlášeny za národní kulturní památky. Přítomnost mnoha dalších církevních památek dokazuje velký význam Boleslavi, jako poutního místa. Zajímavostí jsou lázně v lesoparku Houštka, které proslavil Emil Zátopek, když zde vytvořil několik světových rekordů.

Město Brandýs nad Labem se proslavilo díky pobytu císaře Rudolfa II. a jeho hostů hvězdáře a matematika Tadeáše Hájka z Hájku a dánského astronoma Tycha de Brahe na místním renesančním zámku. Mezi jeho hosty patřili. Několik let zde prožil i poslední český král a rakouský císař Karel, který sloužil u brandýského pluku.

Benátky nad Jizerou

Město Benátky nad Jizerou bylo založeno ve 14. století v místě starého osídlení nedaleko hradu Dražice. Zachovalý půdorys a dispozice středověkých Nových Benátek, areál zámku s parkem, vinicí a další památky byly vyhlášeny městskou památkovou zónou. V areálu zámku se nachází Zámecký kostel ze 14. století, nejstarší renesanční část zámku vystavěná mezi lety 1527 až 1572 ozdobená psaníčkovými i figurálními sgrafity, zámek byl do dnešní podoby dostavěn v 18. století. Pobývalo zde mnoho významných

osobností, například dánský hvězdář Tycho Brahe, generál jízdy z třicetileté války Jan z Werthu, pražský arcibiskup Petr Příchovský z Příhovic, nebo skladatel Bedřich Smetana. Na hlavním náměstí lze spatřit dva zajímavé příklady moderní architektury, nárožní Okresní dům se sochařskou výzdobou a budovu bývalé spořitelny.[21]

Lysá nad Labem

Město Lysá nad Labem je dnes známé především svým výstavištěm a dostihovým závodištěm. Nejvýznamnější památkou je barokní zámek postavený pro hraběte Františka Antonína Šporka. U zámku nechal hrabě Špork vybudovat park se soubory alegorických soch – dvanácti měsíců, světadílů, živlů, ročních období, lvů, sfing, jejichž autorství je připisováno Matyáši Bernardu Braunovi. Hrabě Špork nechal přestavět i další místa svého panství. Nechal založit nové osady, obnovil klášter bosých Augustiniánů a také nechal vystavět zámeček Bon Repos. V Lysé nad Labem – Litoli se nachází kubistická Beniesova vila architekta Emila Králíčka, jedna z pouhých zhruba deseti vil, které v tomto stylu vznikly.[22]

Lázeňské město Poděbrady, středověké město Nymburk a památková rezervace Bošín jsou uvedeny v kapitole 4.4. Okolí zámku.

3.2.3 Další významné kulturní památky a destinace cestovního ruchu

Muzeum lidové architektury Přerov nad Labem

V Přerově nad Labem se nachází nejznámější středočeský a zároveň první skanzen v Čechách. Nachází se zde roubené chalupy, hospodářská stavení, bývalá myslivna, škola a soubor zemědělských usedlostí z různých částí středního Polabí. Stavby jsou doplněny ovocným sadem a v areálu se pravidelně konají slavnosti a akce přibližující život na vesnici v průběhu roku.[23]

Hrady Kokořín a Houska

Hrad Kokořín je patrně nejznámější z hradů a zámků Polabí. V první polovině 14. století ho dal vystavět Hynek Berka z Dubé. V následujících dobách se majitelé často střídali a v 19. století jej získali Václav a Růžena Špačkovi ze Starburgu, kteří zahájili rozsáhlou rekonstrukci. Dnešní pohádkový vzhled dala tomuto hradu romantická přestavba z let 1911-18.[24]

Hrad Houska se nachází nedaleko hradu Kokořín v kokořínských lesích. Velkou zvláštností hradu je skála, která prostupuje celým hradem. Její části lze spatřit jak venku na nádvoří, tak i uvnitř. Celé nádvoří je obdařeno úžasnou akustikou, díky níž se Houska stala vyhledávaným místem pro pořádání různých koncertů.[25]

Historické centrum a zahrady Botanicus

Historické centrum Botanicus v obci Ostrá přibližuje tradiční život na vesnici. Centrum je provozováno společností Botanicus, která se věnuje výrobě a prodeji různých přírodních produktů. Historické centrum, se skládá z domů nových, pouze inspirovaných tradiční architekturou. Probíhají zde ukázky tradičních řemesel, jako je práce dráteníka, hrnčíře, provazníka, mýdlaře, svíčkaře či papírníka. Historická vesnice v Ostré je spojena i s turistům přístupnými bylinnými zahradami, kde jsou pěstovány rostliny pro výrobu produktů firmy Botanicus.[26]

3.3 Infrastruktura cestovního ruchu

Infrastruktura cestovního ruchu tvoří nezbytnou podmínku pro rozvoj cestovního ruchu v turistické destinaci. Oblast Polabí má rozsáhlou nabídku ubytovacích a stravovacích zařízení především ve městech. Lze zde najít tradiční i specializované restaurace, kavárny, cukrárny a díky tradici vinařství na Mělnicku i vinárny a vinné sklepy. V průběhu roku je nabídka rozšiřována i venkovskými restauracemi, které nabízejí příjemné posezení pro cyklisty. Ve městech se nachází rozmanitá nabídka ubytovacích možností v hotelech i penzionech. Poslední dobou vzniká v Polabí síť luxusních ubytovacích kapacit, kdy jsou pro tyto účely využívány i některé kulturní památky. Jako příklad lze jmenovat zámek Mcely nebo Liblice. Dostatečná kapacita ubytovacích zařízení je i na venkově, kdy se turisté mohou ubytovat převážně v menších rodinných penzionech ne statcích nebo farmách.

Nabídka sportovních zařízení v Polabí je pestrá. V Nymburce se nachází mnohoúčelové tréninkové středisko Českého svazu tělesné výchovy a sportu s celorepublikovým významem. Polabí je známé pro historii jezdeckví a nachází se zde několik jízďáren a milovníci golfu mají k dispozici osmnáctijamkové golfové hřiště. Z indoorových zařízení lze vyjmenovat plavecké bazény, zimní stadiony, krytá sportovní centra s možností bowlingu, squashe a dalších aktivit. Rovinatá krajina je vhodná pro pěší

turisty, kterým kromě značených tras slouží i naučné stezky s informačními tabulemi, cyklistiku a in-line bruslaře, kteří mohou využít sítě značených cyklistických tras.

Dopravní dostupnost oblasti Polabí je díky výhodné poloze nedaleko Prahy velmi dobrá jak pro individuální dopravu, kdy lze využít dálnice D11 Praha – Hradec Králové nebo rychlostní silnice R10, tak i pro hromadnou dopravu vlakem nebo autobusem díky

Obrázek 1: Turistická oblast Střední Čechy – severozápad – Polabí

Zdroj: [27]

husté železniční a autobusové síti.

Turistům a návštěvníkům Polabí slouží síť informačních center, kterých se zde nachází celkem 22. Informační centra se lze najít ve všech městech a větších obcích. Návštěvníci i turisté díky nim mají velmi snadný přístup ke kvalitním informacím o dané lokalitě. Zlatý pruh Polabí o.p.s. je zřizovatelem informačního centra v Poděbradech, které mimo klasické náplně infocentra poskytuje ucelené informace o celém regionu a koordinuje činnost dalších turistických informačních center.

3.4 Statistiky cestovního ruchu

Pro turistickou oblast Střední Čechy – Polabí neexistují souhrnné statistické údaje. Výjimkou jsou statistiky kapacit a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení. Pro

potřeby této práce budou na tuto oblast aplikovány statistické výstupy Středočeského kraje jako celku.

Dle letní etapy monitoringu domácího cestovního ruchu, který byl pro agenturu Czech Tourism zpracován agenturou Ipsos Tambor v roce 2012 vyplynuly charakteristiky pobytu návštěvníků Středočeského kraje. Do středních Čech přijížděli návštěvníci nejčastěji ze vzdálenosti nad 51 km převážně autem v doprovodu partnerky/partnera nebo přátel. Charakter pobytů byl převážně jednodenní. Nejčastěji přijížděli návštěvníci za poznáním a relaxací a velká většina z nich přijížděla do regionu opakovaně. Nejspokojenější byli návštěvníci s přátelstvem místních obyvatel, orientačním značením a péčí o čistotu a pořádek. Mezi nejsilnější lokality patřila dvě města z turistické oblasti Polabí a to Nymburk a Poděbrady.[28 s. 60]

Tabulka 3: Kapacita a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu v Polabí k 31. 12. 2012

Turistická oblast	Kapacita hromadných ubytovacích zařízení k 31. 12.			Hosté		Přenocování	
	zařízení	pokoje	lůžka	celkem	z toho nerezidenti	celkem	z toho nerezidenti
Střední Čechy - severovýchod - Polabí	118	2 764	6 766	152 056	26 733	537 332	88 906

Zdroj: www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/201011-13-r_2013-16, upraveno

Tabulka 4: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu podle kategorie v Polabí k 31. 12. 2012

Turistické oblasti	Hromadná ubytovací zařízení celkem	v tom						
		hotely *****	hotely, motely, botely ****	ostatní hotely	Penziony	kempy	chatové osady a turistické ubytovny	ostatní zařízení jinde nespecifikovaná
Střední Čechy - severovýchod - Polabí	118	1	7	30	40	10	7	23

Zdroj: www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/201011-13-r_2013-16, upraveno

4 Zámek Křinec

Tato kapitola podrobně popisuje hlavní budovu areálu zámku Křinec. Věnuje se historii zámeckého panství, analyzuje současný stav rekonstrukce zámecké budovy a aktivit, které se v zámku konají. Dále jsou zde uvedeny způsoby propagace a marketingu zámku Křinec, jako destinace cestovního ruchu a lokálního kulturního centra. V poslední části jsou zmíněny vybrané turistické cíle v nedalekém okolí zámku a jejich vliv na návštěvnost zámeckého objektu.

4.1 Historie a popis zámku

Zámek Křinec nechal v roce 1649 postavit Pavel Morzin. Jeho rod pocházel ze severní Itálie, přesněji z Furlánska. Údajným architektem raně barokního zámku byl ital Carlo Lurago. V roce 1659 byla zámecká budova rozšířena o dvě další křídla a byl založen zámecký park se souborem barokních soch z rodinné dílny Brokoffů. Morzinové nechali také na nedalekém vrchu Kuncberk postavit lovecký zámček.

V roce 1796 byl zámek prodán a zakoupil ho svobodný pán Wimmer, který zde založil stáje a bažantnici. V roce 1807 se zámek dostal do rukou bankéřské rodiny Bethmannů z německého Frankfurtu nad Mohanem. Ti zámek přestavěli do klasicistní podoby a nechali zbourat část východního křídla a salaterenu. Zámek byl v jejich majetku až do roku 1945, kdy byl na základě Benešových dekretů zestátněn a rodina byla odsunuta zpět do Německa. Vybavení zámku bylo následně rozprodáno v dražbě a objekt začal sloužit potřebám obce a dalším institucím lidově demokratického a později socialistického státu.

V následujících 60 letech zámek velmi trpěl neodborných zacházením. Do jeho zdí byla přesunuta křinecká škola a do panských zahrad byla nastěhována Jednotná zemědělská společnost. V prostorách bývalých koníren byl zahájen provoz zestátněné pekárny. Později sloužil zámek Civilní obraně jako sklad léčiv a sídlilo zde Stifterovo křinecké muzeum. Roku 1968 se stala hlavní budova zámku majetkem Národního muzea v Praze. Instituce umístila v druhém patře sbírky klávesových hudebních nástrojů a v prvním poschodí vznikly depozitáře obsahující mj. sbírku pečeti a fotografických negativů Československé tiskové kanceláře.

Svou činnost zde muzeum ukončilo v roce 2006, kdy nabídlo zámek k prodeji. V současnosti je objekt zámku (průčelní a pravé křídlo) majetkem právnické osoby, která v roce 2007 zahájila záchranné práce, aby objekt dále nechátral.[29]

Podrobnou historii křineckého zámku popisuje příloha č. 4

4.2 Významné osobnosti a rodáci

Křinec má velmi bohatou historii, se kterou je spjato i mnoho významných osobností, které ji buď přímo ovlivnily a jsou její součástí nebo se danou historií naopak zabývali a zanechali po sobě dalším generacím mnoho podkladů pro její další studium. V následujícím textu jsou uvedeny vybrané osobnosti spojené s Křincem.

Antonio Lucio Vivaldi (1678 – 1741)

Antonio Lucio Vivaldi byl italský kněz, barokní hudební skladatel a houslový virtuóz. Proslavil se především dílem „Il cimento dell’ armonia e dell’ inventione“ (Souboj harmonie s invencí – op. 8), které obsahuje slavné koncerty Čtvero ročních období, které patří k nejznámějším a nejhranějším skladbám ze své doby. Toto dílo je dedikováno hraběti Václavovi z Morzinů. Antonio Vivaldi sám řídil Morzinovu kapelu při koncertech v Itálii. O kontaktu hraběte Václava z Morzina a italského hudebního skladatele Antonia Vivaldiho podává zprávu i Olga Zuckarová. Text z přebalu gramofonové desky „Čtvero ročních dob“ je uveden v příloze č. 5. Podrobněji se vztahem tohoto významného italského skladatele a českého šlechtice zabývá publikace „Hudebníci hraběte Morzina“ od Václava Kapsy.

Antonín Stifter (1855 – 1910)

Antonín Stifter byl křinecký lékárník a historik. Vystudoval gymnázium v Jičíně a farmacii na UK v Praze. Od roku 1877 byl lékárníkem v Křinci. Velmi se zajímal o regionální historii. Jako archeolog amatér prováděl archeologické vykopávky na Chotuci. Založil místní muzeum, které bylo jednu chvíli umístěno i v budově křineckého zámku, kde soustředil své sbírky. Je autorem publikace Křinec - historicko-topografický náčrtek, kde popisuje dějiny Křince od 14. století až do roku 1866. Dále je autorem řady článků a rukopisů z dějin Křince a jeho okolí. Patřil i k průkopníkům amatérské fotografie. [30]

Rudolf J. Vonka (1877 – 1964)

Rudolf Vonka byl zasloužilý učitel, komeniolog, vlastivědný badatel, kronikář, spisovatel a překladatel. Do křineckých dějin přispěl několika svými badatelskými pracemi. Jeho velkým přínosem pro místní dějiny jsou jeho vzpomínky na obyčejné lidi, sousedy a události od poloviny 19. století do poloviny 20. století v městečku Křinci a okolí. Byl členem zednářské lože Komenský v Praze.

Bohuslav Balbín (1621 – 1688)

Bohuslav Balbín byl největším českým barokním historikem, jezuitou a vlastencem. Dle historických pramenů je nepřímě odkazováno na jeho pobyt na křineckém zámku v roce 1679. Ve své publikaci „Krásy a bohatství české země – Rozmanitosti z historie Království Českého“ se věnuje historii Křince a popisuje jeho vzhled v té době.

Židovská komunita

Po třicetileté válce si byla nová vrchnost v Křinci vědoma ekonomického přínosu židovské komunity, kteří především jako obchodníci pravidelným odčerpáváním nadproduktu a obstaráváním peněz zabezpečovali v té době mnohdy narušené spojení venkova a města. V popisu panství z roku 1826 se uvádí, že z celkového počtu obyvatel bylo jen v osadách centra křinecké kolatury⁶ napočítáno celkem 33 židů, z nichž 15 bydlelo přímo v Bošíně, 9 v Křinci, 7 v Sovenicích a 2 v Zábrdovicích. V polovině 19. století byla pak židovskou obcí postavena v Křinci synagoga [31] a na Chotuci byl zřízen židovský hřbitov. Židovská komunita sídlila v Křinci až do roku 1942, kdy protektorátní úřady přikročily k jejich evakuaci do pracovních táborů. Následky pobytu v pracovních a poté vyhlazovacích táborech nikdo z křineckých Židů nepřežil.

V současné době již synagoga na křineckém náměstí nestojí. Poslední památkou na židovskou obec je tak pouze již zmiňovaný hřbitov na úpatí vrchu Choutce.

⁶ jinak farní obvod. Území, na němž je vykonávána duchovní správa z jednoho místa.

4.3 Analýza současného stavu

4.3.1 Lokalita a dostupnost

Zámek Křinec se nachází v severní části městyse Křinec poblíž řeky Mrliny. Městys Křinec leží ve Středočeském kraji, v okrese Nymburk 60 km severovýchodně od hlavního města Prahy a 11 km od bývalého okresního města Nymburk. Z hlediska cestovního ruchu je součástí turistické oblasti Střední Čechy – severovýchod - Polabí a místní akční skupiny Svatojiřský les.

V Křinci má trvalé bydliště 1324⁷ obyvatel a městys se dělí na šest částí, konkrétně to jsou: Bošín, Křinec, Mečír, Nové Zámky, Sovenice a Zábrdovice. V současné době městys Křinec představuje moderní obec s dostatečnou občanskou vybaveností. Obyvatelům je k dispozici obecní úřad, pobočka České pošty, policejní stanice, kulturní dům se sokolovnou, dvě ordinace praktického lékaře, zubaře a lékárna. Školáci mají v obci možnost navštěvovat základní školu vyššího stupně, předškoláci pak školu mateřskou. Pro využití volného času je v obci k dispozici sportovní fotbalové hřiště a tenisové kurty a další sportoviště. Na náměstí se nachází i obchody mezi něž patří i obchod Elzastav nabízející široký sortiment domácích potřeb, drogerie, elektroniky a průmyslových výrobků a vyhlášený Cyklomont pana Michla. Dále se v obci nachází knihovna, kostel a hřbitov.

Návštěvníci, kteří zavítají do Křince, mají možnost se občerstvit ve dvou hostincích, z nichž jeden je naproti nádražní budově a druhý na náměstí, dále pak mohou zajít do místní pizzerie, cukrárny nebo zámecké kavárny. V obci se bohužel nenacházejí žádné ubytovací kapacity. Turisté se tak mohou ubytovat ve 4 kilometry vzdáleném Penzionu na Kopečku, který má kapacitu 39 lůžek nebo v Bučickém mlýnu s kapacitou 18 lůžek ve vzdálenosti 9 kilometrů od Křince.

O rozmanitý společenský život pečuje řada dobrovolných spolků. Mezi nejdůležitější z nich lze zařadit Sbor dobrovolných hasičů, organizaci sportovní a rekreační střelby AVZO, zahrádkáře a tělovýchovnou jednotu. Všechny tyto organizace zajišťují mnoho kulturních i sportovních akcí, jako je například dětský karneval,

⁷ k 1.1.2013, zdroj: www.risy.cz

posvícení, mikulášská besídka, májový průvod, pálení čarodějnic, hasičský, zahrádkářský, fotbalový či spartánský ples, taneční pro dospělé, Novoroční výstřel, Mečířské oslavy, výstava ovoce a zeleniny, školní akademie, setkání důchodců a různé taneční zábavy či zájezdy pro všechny věkové kategorie.[32]

Strategická poloha obce ji činí snadno dostupnou z regionálních center (Mladá Boleslav, Nymburk) i z hlavního města Prahy. Křincem prochází železniční trať č. 062 Chlumec nad Cidlinou-Městec Králové-Dymokury-Křinec, dále tudy prochází trať č. 061 Jičín-Kopidlno-Rožďalovice-Křinec-Nymburk, v Nymburce se napojuje trať č. 231 Praha-Lysá nad Labem-Nymburk-Poděbrady-Kolín. V části Zábrdovice se nachází vlakové nádraží a dostatečná síť autobusových zastávek se spoji převážně do bývalého okresního města Nymburk. Dálnice D11 Praha-Poděbrady-Hradec Králové je přístupná po komunikaci II/329 ve vzdálenosti 21 km. Silnice I. třídy č. 32 Poděbrady-Kopidlno-Jičín je vzdálená 8 km a silnice I. třídy č. 38 Mladá Boleslav-Nymburk-Kolín 11 km. Návštěvníci zámku mohou využít parkovacích ploch na náměstí obce, které je vzdáleno cca. 3 minuty chůze nebo na panelové cestě přiléhající k zámeckému parku. Okolí zámku je protkáno velkým množstvím cyklotras. Do Křince pak přímo vede cyklotrasa č. 143.

4.3.2 Rekonstrukce zámku

Po převodu zámku Křinec do majetku soukromé osoby, byly v roce 2008 zahájeny záchranné a rekonstrukční práce. Stav památky v tomto období byl velmi tristní. V přízemí zámku bylo třeba nejprve vyklidit velké množství starého nepotřebného stavebního materiálu. Dále bylo nutné vybourat neodborně vyzděné (i luxferové) příčky, prorazit zadržované dveře v interiérech, zasklít rozbitá okna ve fasádě a vybourat sociální zázemí v obou nadpodlažních patrech hlavní budovy zámku. Dokumentaci stavu zámeckých prostor v tomto období přibližuje příloha č. 7.

Do zámku dlouhá léta zatékalo, proto se nejpodstatnější částí záchranných prací stala oprava střešní krytiny. V roce 2010 byla zahájena její výměna, která každoročně po menších částech pokračuje dodnes. Další velmi podstatnou součástí rekonstrukce zámku, bylo napojení hlavní budovy na elektrickou síť a vybudování přípojky vody a kanalizace.

Po převodu zámecké budovy do soukromého vlastnictví, bylo obcí Křinec i místními občany vysloveno přání, otevřít dlouhá léta uzavřený zámek veřejnosti. Majitel

zámku se na jeho základě v roce 2009 rozhodl zpřístupnit část zámeckých prostor. Rekonstrukce zámeckých interiérů probíhá postupně a za provozu, proto může návštěvník, pokud na zámek zavítá každoročně, vždy obdivovat nově zrekonstruované části objektu. Pro první sezonu byly opraveny zámecké „sklepy“⁸, do kterých byla umístěna zámecká pokladna a prodejna suvenýrů. Rekonstrukcí prošel i zámecký průjezd, vstupní hala v přízemí a schodiště do prvního patra. V roce 2012 se započalo s budováním sociálního zázemí pro návštěvníky zámku a pro personál a zahájila se rekonstrukce dvou bývalých místností pro služebnictvo pro prostory zámecké kavárny.

Velká pozornost byla věnována restaurátorským pracím v modrých saloncích v prvním patře zámku. Jejich malířská a štuková výzdoba vznikla v 70. letech 18. století a malby na stěnách vytvářejí obrazovou galerii, která kopíruje díla evropských malířů. Poslední a značně neodborné restaurátorské práce byly prováděny v roce 1908. Stav byl velmi špatný, proto bylo nutné zahájit restaurátorské práce, aby nedošlo k nenávratnému poškození. Práce trvaly více než deset měsíců a v roce 2013 byly slavnostně opět zpřístupněny veřejnosti. Stav salonků před a po rekonstrukci dokumentuje příloha č. 8. V téže roce byla zahájena rekonstrukce schodiště do druhého patra, panské jídelny a k ní přiléhající přípravný pokrmů, kde byly objeveny fragmenty ranně barokních fresek.

Veškeré restaurátorské a stavební práce v interiérech zámku probíhají pod dohledem Národního památkového ústavu v Praze (pracoviště pro Středočeský kraj). Jsou zpracována závazná stanoviska pracovníků památkového ústavu a specialistů pro daný obor. Odborné práce provádějí specialisté k tomu oprávnění. Při rekonstrukčních pracích se maximálně zachovává původní vzhled budovy, ráz místností i jednotlivých konstrukčních prvků. Při odkrývání maleb často dochází i k překvapení. Pod úrovní podlahy v přízemí zámku byly odkryty i základy středověkého zdiva, které vzbudily velký zájem archeologů, a existuje možnost, že by se mohlo jednat o zbytky základního zdiva původní křinecké tvrze.

Rekonstrukce zámeckých interiérů probíhá z finančních důvodů postupně a je dále ztížena využíváním pouze určitého období v roce, kdy je možné rekonstrukční práce provádět. V současné době je zrekonstruována pouze ¼ hlavní zámecké budovy.

⁸ Nejedná se o podzemní sklepy, nýbrž z důvodu vysoké spodní vody o malé místnosti vedle hlavního vstupu do zámeckého objektu

V následujícím období je plánováno restaurování hlavního dvoupatrového sálu s přiléhající kaplí s oltářní freskou z roku 1659. Dále obnova pekárny z 50. let 20. století, kterou je možno považovat za technickou památku. V neposlední řadě je chystána oprava fasády zámku. V současné době již probíhají průzkumy její původní barevnosti a členitosti.

4.3.3 Služby

Otevírací doba

Zámek Křinec je v soukromém vlastnictví a otevírací doba závisí jedině na majiteli. Návštěvní sezona se každý rok v závislosti na datu ukončení jarních rekonstrukčních prací a přípravách liší. Obecně lze ale říci, že zámek otevírá své brány veřejnosti koncem měsíce dubna nebo začátkem května a pravidelné prohlídky končí začátkem měsíce října. I na podzim mohou návštěvníci na zámek díky mnoha kulturním akcím zavítat.

V hlavní turistické sezoně, tj. v měsících červenci a srpnu, je zámek veřejnosti otevřen každý pátek, sobotu a neděli od 10 do 18 hodin. Mimo hlavní sezonu, tj. v měsících dubnu, květnu, červnu, září a říjnu pak o víkendech od 10 do 17 hodin. Prohlídka zámeckých interiérů a sezónních výstav začíná vždy v každou celou hodinu a poslední prohlídka začíná hodinu před koncem otevírací doby. Prohlídka zámku mimo otevírací dobu je možná po předchozí domluvě při počtu více jak 10 osob. Z důvodu konání kulturních a firemních soukromých akcí, může být zámek uzavřen i v otevíracích dnech. Aktuální informace o otevírací době pak návštěvníci naleznou na webových stránkách zámku www.zamekkrinec.cz.

Prohlídkové okruhy

Na zámku Křinec je jeden prohlídkový okruh. Délka prohlídkového okruhu je přibližně 45 minut a maximální počet osob na prohlídku je 25 a minimální 3 platící osoby. Trasa okruhu se každý rok mění a přizpůsobuje dle toho, jak probíhá rekonstrukce dalších zámeckých prostor. V sezóně 2013 mohli návštěvníci navštívit v rámci prohlídkového okruhu vstupní halu v přízemí zámku, hlavní dvoupatrový barokní sál s bohatou štukovou výzdobou s přiléhající kaplí s oltářní freskou z roku 1659 původně zasvěcené Panně Marii Sedmibolestné se sochami světců sv. Petra a Pavla. Přípravnu pokrmů s nove restaurovanými fragmenty ranně barokní fresky, panskou jídelnu a dva rokokové modré salonky, které prošly rozsáhlými restaurátorskými pracemi a jsou unikátem celorepublikového významu.

Další částí prohlídky jsou sezónní výstavy, které jsou umístěny v prostorách prvního a části druhého patra. V roce 2013 se jednalo o výstavu „Móda 20. století“, dlouhodobou výstavu „Stará Škola“ a výběr originálů secesních plakátů ze sbírky majitele. V minulosti zde byla výstava „130 let křineckých hasičů“ nebo výstava „Secesní cyklistický plakát. V rámci prohlídkového okruhu mají na požádání návštěvníci možnost nahlédnout i do prostor, které teprve čekají na rekonstrukci.

Do budoucna je plánováno rozšíření prohlídkových okruhů. Záleží však hlavně na tom, jak budou postupovat opravy dalších místností a zda se podaří získat vhodné vybavení. Návštěvníkům by se měla zpřístupnit zámecká obrazárna a další tři místnosti ve kterých bude galerie secesního plakátu. V přízemí je do budoucna plánována prohlídka pekárny z 50. let bez průvodce. Plánek zpřístupněných částí a prostor, které budou v budoucnu zahrnuty do prohlídkového okruhu, je uveden v příloze č. 9.

Průvodce

Zámek Křinec má jednoho průvodce, který si pod dohledem majitele zámku připravuje program prohlídky a výklad sám. Vzhledem k tomu, že není zpracována ucelená historie křineckého panství ani samotného objektu zámku, neexistuje žádný jednotný podklad pro výklad průvodce. K dispozici jsou různé historické písemné a obrazové dokumenty a paměti místních obyvatel. Průvodce se sám věnuje badatelské činnosti, hledá a schraňuje nové informace o historii panství a po konzultaci s majitelem zámku pak nové poznatky implementuje do svého výkladu. Výklad probíhá pouze v českém jazyce. Cizincům je při prohlídce zapůjčen cizojazyčný text.

Doprovodné akce

Zámek Křinec pořádá pro návštěvníky každoročně různé tematické kulturní akce. Některé akce mají na zámku dlouholetou tradici, jiné se pořádají jen výjimečně. Některé z pořádaných akcí mají i významný vliv na návštěvnost objektu. Již tradičními a velmi oblíbenými akcemi jsou adventní koncerty, které probíhají každý adventní víkend. Vystupují zde více i méně známí interpreti. V minulých letech na zámek zavítal například i Vlastmil Harapes, Pavel Šporcl, Bohuš Matuš nebo Emil Viklický. Hlavní sál využívá i místní škola pro pořádání besídek nebo divadelních vystoupení pro rodiče. V zámeckém parku probíhá každoročně dětský den, vystupují šermíři a v dubnu 2014 je plánována i rekonstrukce bitvy 2. světové války s bohatým doprovodným programem.

Od roku 2013 pořádá Kulturně-historická společnost Nový Kuncberk doprovodné programy na zámku Křinec. Jmenovitě lze uvést například „Dušičkové prohlídky“, „Svatomartinský den v Křinci“ nebo prohlídky v dobových kostýmech. Přehled doprovodných akcí na křineckém zámku z roku 2013 uvádí příloha č. 10.

Zámek se prozatím nezapojil do žádné celorepublikové akce, do kterých se zapojují každoročně desítky památkových objektů. Jedná se především o Hradozámeckou noc nebo Dny evropského dědictví. Podobné akce mají díky svému celorepublikovému rozsahu zajištěnou publicitu a návštěvníci jsou tak o jejich pořádání informováni s předstihem. Zámek Křinec by mohl této příležitosti do budoucna využít a stát se součástí bohatého programu těchto akcí.

Vstupné

Výši vstupného na zámku Křinec v roce 2013 ukazuje tabulka č. 1. Zámek uplatňuje cenovou diskriminaci, tak jak je to obvyklé na většině památkových objektů. Zvýhodněny jsou vybrané skupiny obyvatelstva – děti, studenti, senioři a zdravotně postižení. Za prohlídku mimo otevírací dobu při počtu více jak 10 osob není účtován žádný příplatek. V případě konání speciálních akcí a koncertů na zámku se vstupné stanovuje zvlášť.

Tabulka 1: Ceník vstupného na zámku Křinec pro rok 2013

Základní vstupné	50 Kč
Snížené vstupné	30 Kč
Rodinné vstupné	120 Kč
Děti do 6 let	zdarma

Zdroj: autor

4.3.4 Návštěvnost

Po převodu zámku do soukromého vlastnictví byla vznešena žádost obyvateli Křince a absolventy křinecké školy o zpřístupnění zámeckých prostor. V roce 2009 jim bylo majitelem zámku vyhověno. V letech 2009 až 2011 byl zámek otevřen veřejnosti za velmi provizorních podmínek. Neexistovalo zde sociální zázemí, tekoucí voda ani vhodné osvětlení. Majitel tímto krokem vyšel vstříc zájemcům o historii zámku a v těchto letech

nefungovaly pravidelné prohlídky zámeckých prostor. Otevírací doba byla nahodilá a nesystémová. Zámek se nevěnoval marketingovým aktivitám ani velké propagaci, jelikož provoz nebyl většímu počtu návštěvníků přizpůsoben. V těchto letech se návštěvnost zámku pohybovala ve stovkách návštěvníků za rok, kdy se postupně od roku 2009 přirozeně navyšovala a vstupné činilo 15 Kč snížené a 30 Kč plné.

V souvislosti s pokračující rekonstrukcí, kdy bylo v roce 2013 vytvořeno nové sociální zázemí, zprovozněna elektrická síť a zámecká kavárna, byla zahájena i první oficiální návštěvnická sezóna. V tomto roce navštívila křinecký zámek necelá jedna tisícovka návštěvníků a na 800 dalších se zúčastnilo doprovodných akcí. V současné době je kapacita návštěvníků na prohlídku 25 osob a na zámek přijíždí i větší organizované zájezdy až o 40 osobách. Zázemí kavárny pak umožní rozdělení skupiny na dvě poloviny, kdy je jedna skupina na prohlídce, zatímco druhá může nakoupit suvenýry v pokladně zámku a občerstvit se v kavárně.

4.3.5 Komerční aktivity

Provoz velkého objektu jako je zámek, není možné financovat pouze z příjmů ze vstupného a kulturních akcí. Ke zlepšení finanční situace slouží různé komerční aktivity, které zámek nabízí.

Svatební obřady

Od roku 2010 nabízí zámek Křinec zájemcům možnost uspořádání svatebního obřadu v hlavním barokním sále. Kapacita sálu je cca. 44 míst na sezení a další místa jsou ke stání. Základní svatební balíček zahrnuje: Pronájem zámecké kaple, možnost výzdoby prostor dle přání novomanželů, reprodukcí hudbu a možnost fotografování v interiérech zámku. Na přání budoucích novomanželů lze dále zajistit svatební oznámení s motivy zámku nebo svatebního fotografa a další služby. Cena základního balíčku je 5000 Kč. Výsledná částka nad rámec základního balíčku se odvíjí od požadovaných služeb. Veškeré služby a další požadavky domlouvají novomanželé většinou na osobní schůzce s manželkou majitele zámku, která se stará o hladký průběh svatebního dne.

Svatební obřady jsou na zámku Křinec velmi oblíbené. Každoročně se jich na zámku koná 5-10 a novomanželé i svatebčané jsou vždy spokojeni. Největší zájem o svatbu na křineckém zámku mají místní a obyvatelé nedalekého Nymburka. V roce 2013

se o svatební obřady začali zajímat i lidé ze vzdálenějšího okolí. Novinkou od roku 2014 je i možnost uspořádání komornějšího svatebního obřadu v modrých saloncích.

Zámecká kavárna

V přízemí zámku slouží pro občerstvení návštěvníků zámecká kavárna Café Amaranth. Otevřena byla v roce 2013 a letos zahájí svou druhou sezonu. Styl kavárny se nese v secesním duchu, kdy jsou na stěnách umístěny originály i kopie secesních plakátů s kavářenskou tematikou a jako stolečky pro hosty slouží upravené dobové šicí stroje. Sortiment kavárny není nijak velký, plně však postačí k občerstvení návštěvníků po prohlídce zámku nebo i cyklistů, kteří se u zámku v létě rádi zastavují. Prostory kavárny lze i pronajímat pro různé společenské akce jakými jsou například menší svatební hostiny, rodinné oslavy, firemní večírky nebo různé schůze zájmových spolků.

Pronájem zámeckých prostor

Dalším zdrojem příjmů je i pronájem zámeckých prostor. Nejčastěji je pronajímán hlavní barokní sál pro koncertní a divadelní účely, i když jeho potenciál není přesto plně využit. Po dohodě s majitelem zámku lze pronajmout i ostatní zámecké prostory. V minulosti sloužily zámecké prostory pro filmovou produkci a natáčení reklamních spotů. V nedávné době bylo možné například spatřit hlavní barokní sál v reklamním spotu celosvětově známé sportovní značky Nike pro vlastní prezentaci na Zimních olympijských hrách v Soči. Nevýhodou natáčení je často uzavření značné části zámku a tím dochází k omezení nebo dokonce dočasnému přerušení návštěvnického provozu. Interiéry zámku byly využity například i pro umělecké fotografování.

Prodej suvenýrů

Kromě zakoupení vstupenky mají možnost návštěvníci zakoupit v pokladně zámku i různé upomínkové předměty. Jedná se především o suvenýry spojené se objektem zámku, jakými jsou například pohlednice, turistické známky a vizitky, přívěsky na klíče nebo vína označená zámeckou vinětou či trička s vyšitým logem zámku. Dalším doplňkovým sortimentem jsou knižní publikace vztahující se k historii obce Křinec, památkám v okolí a místním rodákům nebo různé informační brožury a pexesa. Velmi oblíbený mezi návštěvníky je i velký sortiment domácích mýdel a malý antikvariát. Zde lze zakoupit starší knížky, pohlednice, mapy nebo grafické listy.

4.3.6 Personální zázemí

Zámek Křinec je v majetku právnické osoby Harbuco s.r.o., lze ale říci, že je v podstatě rodinným zámekem. Zámek Křinec nemá žádné stálé zaměstnance. To je také důvodem omezení otevírací doby pouze na víkendy nebo prodloužené víkendy. „Kastelánem“ zámku je majitel firmy Harbuco s.r.o. Zdeněk Harapes, který se stará o celkový provoz objektu, financování a investice, rekonstrukci a styk s úřady a další veřejností. Občas sám provází návštěvníky a zabezpečuje další manuální práce v zámeckém areálu. Jeho manželka organizuje svatební obřady a kulturní akce, stará se o zámecké dekorace a oba společně připravují sezónní zámecké výstavy. V neposlední řadě se stará o úklid, přípravu prostor pro návštěvníky a vede účetní evidenci. Provoz zámecké kavárny zabezpečuje starší dcera, která zde i obsluhuje. Navíc spravuje internetové a facebookové stránky zámku, připravuje grafické materiály a má na starosti propagaci zámku. Mladší dcera prodává vstupenky v pokladně zámku a vypomáhá v kavárně.

Kromě rodiny jsou v zámku na částečný úvazek zaměstnání údržbář a průvodce. Průvodce se podílí na chodu prodejny vstupenek a suvenýrů a částečně také připravuje kulturní program a jednorázové akce a věnuje se badatelské činnosti. Na hlavní sezonu jsou přijímáni i brigádníci, převedšim z přátelských kruhů dcer majitele a při větších akcích vypomáhá i širší rodina. Nevýhodou rodinného systému je však často nedostatečná kapacita personálu a malé zaměření na strategické plánování provozu zámku. Všichni, kdo se na provozu zámeckého provozu podílí, mají ještě další aktivity, ať už se jedná o stálé zaměstnání nebo studium, a nemohou se plně věnovat rozvoji zámku. Chybí zde stálý zaměstnanec, jehož aktivity by se plně soustředily na objekt zámku a jednotnou koncepci provozu.

4.3.7 Marketing a propagace

Zámek Křinec je kulturní památkou regionálního významu. Na marketing a propagaci si nenajímá žádnou externí agenturu, ale stará se o ní vlastními silami. Od roku 2013 se na svých oficiálních internetových stránkách www.zamekkrinec.cz prezentuje jednotným designem, který se odráží na veškerých propagačních materiálech. Viz příloha č. 12. Jedná se především o logo zámku a barevné ladění do modro-bílé. Jednotný vzhled propagačních materiálů si klade za cíl usnadnit návštěvníkovi orientaci ve velké nabídce dalších atraktivit. Oficiální internetové stránky jsou hlavním zdrojem aktuálních

informací o zámku. Na úvodní stránce návštěvníci naleznou aktuality a pozvánky na nadcházející akce, aktuální otevírací dobu a mapku s dopravním spojením. Hlavní menu pak nabízí informace o historii zámku, o probíhající rekonstrukci, trasu prohlídkového okruhu a možnosti uspořádání svatebního obřadu a dalších společenských akcí v prostorách zámku. Nechybí zde ani fotogalerie a kalendář akcí pro nadcházející sezonu. Stránky jsou jednoduché, aby byla orientace návštěvníkovi co nejvíce usnadněna. Jistou nevýhodou je, že některé z akcí jsou avizovány na internetových stránkách jen několik dní dopředu a informace o nich tak spouště zájemců může uniknout. Mezi další formy internetové prezentace lze zařadit i facebookovou stránku, která má již 595⁹ fanoušků a prezentaci zámku Křinec na cestovatelských portálech jakými jsou například www.kudyznudy.cz, www.kamdnesvyrazime.cz, www.hrady.cz nebo www.atlasceska.cz. Na prvních dvou uvedených portálech není pouze statická prezentace zámku, nýbrž jsou sem umisťovány i pozvánky na kulturní a společenské akce, které se na zámku konají.

Propagace zámku je dále zajišťována pomocí informačních letáků, které jsou k dispozici v pokladně zámku Křinec, u pokladen dalších památkových objektů v blízkém i vzdálenějším okolí a v turistických informačních centrech v Nymburce, Poděbradech a Mladé Boleslavi. Pořádané akce na zámku Křinec jsou dále propagovány formou výlepů plakátů v nejbližším okolí, bývalém okresním městě Nymburk a lázeňském městě Poděbrady a skrze turistická informační centra v obou městech, případně inzercí v Nymburském deníku nebo magazínu 5plus2.

Z hlediska propagace zámku je důležitá také publicita v médiích. Jedná se především o reportáž o zámku Křinec, která byla natočena pro pořad Toulavá kamera 7. dubna 2012. Pořad vysílala Česká televize a je k dohledání v jejím archivu na internetu a odkaz na něj je umístěn i na webových stránkách zámku. V rámci rozhlasové akce Rádía Radiožurnál Jaro v Regionu 2013, dostal zámek Křinec možnost prezentace v radiovém vysílání. Po uveřejnění obou vysílání zaznamenal zámek značný nárůst návštěvníků.

Mezi další formy propagace zámku Křinec lze zařadit i jeho označení za turistické známkové místo. Turistická známka č. 1687 byla zámku přidělena v roce 2009. Od té doby je zámek veden v seznamu turistických známkových míst a každý turista, který sbírá turistické známky, se pak jejich prostřednictvím dozví o existenci zámku. Podobně

⁹ ke dni 21.4.2014

funguje i systém turistických vizitek, což jsou samolepky, které se sbírají a lepí do turistických deníků. Svou turistickou vizitku č. 1079 má objekt zámku a samostatně pak i modré salonky s číslem 1078.

Zámek Křinec se prozatím neúčastnil žádného veletrhu cestovního ruchu v České republice. V této oblasti může být značný potenciál, který může zámku pomoci zvýšit návštěvnost. Vhodným veletrhem by mohl být například Veletrh cestovního ruchu Regiony ČR v Lysé nad Labem, který se koná každoročně v únoru. Další možností propagace, kterou prozatím zámek nevyužil, je umístění dopravního značení kulturních a turistických cílů, které by nabádalo potencionální turisty k návštěvě zámku a těm, kteří se již k návštěvě rozhodli, usnadňovalo cestu k cíli.

Ukázky propagačních materiálů jsou uvedeny v přílohách č. 12-15.

4.3.8 Partnerství a spolupráce

Zámek Křinec je partnerem Zlatého pruhu Polabí. Dále je partnerem projektu Greenway Mrlina, kdy partnerství spočívá ve vzájemné propagaci, účasti a organizaci společných akcí. V rámci vzájemné propagace spolupracuje křinecký zámek se zámek Radim a se zámky Loučeň a Mcely jsou navázány přátelské vztahy.

Zámek Křinec má velmi dobré vztahy s obcí a místním spolkem dobrovolných hasičů. V letošním roce byla navázána i spolupráce se Spolkem vojenské historie. V rámci dobrých vztahů probíhá i komunikace se stavebním úřadem v Rožďalovicích, Městským úřadem v Nymburce a Památkovým ústavem v Praze. Zámek Křinec rozvíjí přátelské vztahy s místními obyvateli, které mají neustále vzestupnou tendenci.

4.4 Okolí zámku

Zámek Křinec se nachází úrodné krajině středního Polabí, která je velmi bohatá na kulturní a přírodní památky. Nachází se zde mnoho zajímavých lokalit a atraktivit. Přesto nebyla tato oblast prozatím turisty objevena.

4.4.1 Křinecké památky

Zámecký park

Křinecký zámek je obklopen zámeckým parkem, který je ve vlastnictví obce. V polovině 18. století zdobily park barokní sochy z dílny rodiny Brokofů (podle obrazů z poloviny 18. století zde bylo 14 plastik). Do dnešní doby se dochovaly pouze čtyři sochy živlů – Voda, Oheň, Země, Vzduch, které jsou umístěny na železobetonovém mostě přes řeku Mrlinu. V parku v dnešní již žádná socha není. Jejich existenci připomínají pouze tři pískovcové podstavce před hlavním vstupem do zámku. Park nebyl dlouhá léta udržován a byl značně zanedbaný. V letošním roce však obec získala dotaci na jeho obnovu a započala jeho celková revitalizace. Koncem roku 2014 by měl park získat opět podobu, jakou měl v 19. století a měly by sem být instalovány i lavičky vhodné pro trávení volného času.

Kostel sv. Jiljí a fara

Kostel byl v Křinci postaven pravděpodobně v 80. a 90. letech 17. století. Patří do období raného baroka. Na stejném místě již existoval kostel dříve, ale během třicetileté války byl zničen. V roce 2012 byl interiér kostela zrekonstruován a je přístupný každou neděli při sváteční mši. Po pravé straně kostela stojí fara, která byla postavena roku 1758. Ve farním areálu se nacházel i historický špýchar, který byl převezen do Národopisného muzea v Přerově nad Labem.

Most přes řeku Mrlinu

Železobetonový most byl postaven roku 1915 a zdobí ho 4 sochy živlů, původně ze zámeckého parku. Tvůrcem mostu byl jeden z nejvýznamnějších architektů první třetiny dvacátého století, Stanislav Bechyně. V současné době je most ve špatném technickém stavu a uvažuje se o jeho celkové opravě.

Kuncberk

Nedaleko Křince se nachází vrch Kuncberk s pozoruhodnými dějinami. Po husitských válkách začal na Kuncberku stavět hrádek Jan z Ronova. Když se v druhé polovině 17. dostal pod správu Morzinů, začalo se se stavbou loveckého zámečku. Ještě v první polovině 19. století zde Bethmannové slavili dožínky. Pak už se o zámek nikdo

nestaral. V roce 1877 byly strženy arkýře a o čtyři roky později byl zbourán celý zámeček. Jediné co po něm zůstalo, jsou neudržované sklepy a studna.

Kaple Nejsvětější Trojice na Chotuci

Hlavním orientačním bodem v krajině je opukový vrch Chotuc. Roste zde celá řada chráněných rostlin, jako například klokoč zpeřený, vstavač nachový, lilie zlatohlávek nebo javor babyka a celá řada dalších. Dne 22. září 2006 zde byla slavnostně otevřena naučná turistická a školní stezka. Na samém vrcholu kopce se nachází Kaple Nejsvětější Trojice obklopená, dnes již nepoužívaným, hřbitovem. Tento hřbitovní kostelík patří k nejstarším v okolí. Výstavba kostela je datována do doby kolem roku 1500. Původně byl kostelík gotický, později byl přestavěn v barokním slohu. V průběhu své existence byl také dvakrát zapálen bleskem. Roku 1888 dostal novou střechu i s věží. Potom ale zájem o kostelík opadal a zchátral. V roce 1997 začala oprava kaple. Opravena byla střecha, zpevněny zdi a obnoveny vnější omítky. Vnitřek stavby byl ponechán bez úprav.

4.4.2 Atraktivita a turistické cíle

Bošín

Bošín je vesnička, kde žije pouhých osm desítek obyvatel. Přesto se zde nachází dva kostely, jeden evangelický a druhý katolický. Náves obce je lemována zachovalými staveními, která tvoří jednotnou nerušenou zástavbu. Jedná se o zemědělské usedlosti, které vznikaly v 18. a 19. století. Domy jsou nízké, roubené, s dřevěným štítem a omítnutým přízemím. Vesnice je kvůli své architektuře památkovou rezervací. Památkáři Bošín charakterizují jako nejvýznamnější vesnické sídlo v Polabí a jedno z nejceněnějších ve středních Čechách.[33]

ZOO Chleby

Zoo Chleby je jedna z nejmenších zoologických zahrad v České republice a první ZOO ve Středočeském kraji, nacházející se v obci Chleby severovýchodně od Nymburka a 8 km od Křince. Popularitu na rozdíl od svých obřích konkurentů získává především díky umožnění těsnějšího kontaktu návštěvníků se zvířaty. Založena byla v roce 1997 a chová ohrožené druhy zvířat, pořádá výchovně-vzdělávací a vědecké činnosti a působí jako záchranné centrum pro živočichy. Je ideálním cílem především pro rodiny s dětmi. [34]

Rozhledna Romanka

Rozhledna Romanka nacházející se v obci Hrubý Jeseník nacházející se 5 km od Křince, je jednou z nejnižše položených rozhleden v Čechách. Je vysoká 50 metrů a stojí na uměle vytvořeném kopci, který je vysoký 4 metry. Rozhlednu vytvořili architekti Oldřich Hájek, Jaroslav Šapek, Laco Fescu a Tomáš Pavlík, kteří za ni získali cenu Grand Prix 2003 v kategorii krajinářská architektura.[35]

Biofarma Košík

Biofarma Košík je vzdálená pouze 6 km od Křince a je domovem mnoha zvířat i nevelké slovenské komunity. Malebná krajina v okolí Košíku vytváří ideální podmínky pro ekologické hospodářství, kde majitelé pěstují brambory a obiloviny, v sadech ovoce a na záhoncích a menších polích bylinky a zeleninu. Plody zpracovávají a prodávají. Chovají plemeno romanovských ovcí a nespočet dalších domácích zvířat jako jsou prasata, slepice, husy, kachny, perličky, králíci, a kůň. Na farmě je možnost se ubytovat a odpočinout si na týden či dva fyzickou prací s vidlemi, lopatou či motyčkou a načerpat energii z přírody nebo lze využít i hodinové prohlídky farmy.[36]

Nymburk

Středověké město Nymburk bylo založeno za vlády Přemysla Otakara II holandskými kolonisty. Právě díky nim získal Nymburk opevnění z pálených cihel. Opevnění města tvoří krom hradeb i dva vodní příkopy a spolu s kaplí sv. Jana Nepomuckého, morovým sloupem z roku 1717, zpřístupněnou částí renesanční sladovny z 16. století v přízemí budovy Městského úřadu a chrámem sv. Jiljí, vzácnou ukázkou gotické cihlové architektury z let 1280-1380, tvoří historické jádro města, které bylo roku 1992 vyhlášeno městskou památkovou zónou. Ve městě se nachází i takzvaná Turecká věž, z moderních staveb pak vodojem, vodní elektrárna nebo Nymburský pivovar, který figuroval ve filmovém snímku Jiřího Menzela Postřižiny.

Poděbrady

Poděbrady jsou nejznámějšími lázněmi ve Středních Čechách. Přímo v centru města se nachází lázeňský park s kolonádou a několika minerálními prameny. Nejvýznamnější památkou Poděbrad je zámek, vystavěný na místě vodního hradu. Na náměstí Jiřího se nachází jezdecká socha husitského krále Jiřího z Poděbrad a morový sloup. Ze zajímavých moderních staveb pak nalezneme v Poděbradech funkcionalistické

nádraží a vysílací stanici vybudovanou za první republiky v tehdy moderním a pro Čechy specifickém rondokubistickém slohu, která je v současné době součástí golfového komplexu. Podél řeky Labe vede cyklostezka velmi oblíbená mezi cyklisty a bruslaři a ke sportovními vyžití slouží i koupaliště Jezero.

4.4.3 Konkurence

Nedaleko zámku Křinec se leží zámky Loučeň, Mcely, Dymokury a Dětenice. Vzhledem k tomu, že je okolí zámku bohaté na zámecké objekty, dalo by se říci, že má křinecký zámek nemalou konkurenci. V následujícím textu jsou představeny zámky Loučeň a Mcely, které jsou ve velmi blízkém okolí. Zámek Dymokury není podrobněji popsán z toho důvodu, že je v soukromém vlastnictví a slouží pouze pro rezidenční účely a zámek Dětenice se nachází již v širším okolí a svou nabídku soustředí především na zážitkovou turistiku.

Zámek Loučeň

Barokní zámek pochází z počátku 18. století, kdy ho pro potřeby rodu Valdštejnů přestavěl architekt F. M. Kaňka. Od počátku 19. století až do druhé světové války vlastnili zámek Thurn - Taxisové, poté zámek sloužil jako škola i ubytovací zařízení. Po rozsáhlé rekonstrukci je zámek od roku 2007 otevřený pro veřejnost. Zámecká expozice se vrací do doby, kdy zámek vlastnil rod Thurn – Taxisů a zámecký park ozvláštnila kolekce 11 labyrintů a v zámeckém areálu se koná mnoho akcí pro širokou veřejnost. Především v průběhu těchto akcí (zámecké slavnosti, posvícení, velikonoční a vánoční program, noční prohlídky) je zámek hodně navštěvován. Součástí zámeckého komplexu je zámecký hotel Maxmilián s kongresovým sálem a zámek je vyhledávaným cílem novomanželů pro pořádání svatebních obřadů.[37]

Zámek Loučeň je od Křince vzdálen 10 kilometrů může být považován vzhledem k povaze své nabídky za přímého a největšího konkurenta pro křinecký zámek. Loučeň je nejznámějším a nejnavštěvovanějším zámkem ve Středočeském kraji. V roce 2012 se zámek umístil na 22. příčce v pořadí hradů, zámků a památkových objektů v České republice s celkovým počtem 102 302 návštěvníků.[10 s. 42]¹⁰V současné době však nelze říci, že by loučeňský zámek křineckému velmi konkuroval. Zámek Křinec nemůže sice

¹⁰ Návštěvnost památek Středočeského kraje je uvedena v příloze č. 19

nabídnout tak široké spektrum kulturních akcí ani zrekonstruovaných prostor jak Loučeň, co ale návštěvníci na Loučeni nenaleznou, je osobní přístup, rodinná atmosféra a určité kouzlo dosud nezrekonstruovaných prostor. Na křineckém zámku se návštěvník nemusí mačkat v zástupech turistů a může si plně vychutnat ničím nerušenou komentovanou prohlídku. Výhodou pro zámek Křinec pak může být i to, že mnoho návštěvníků loučenského zámku zavítá i do jeho okolí a v rámci jednoho dne navštíví i Křinec.

Zámek Mcely

Zámek Mcely nacházející se pouhých 7 kilometrů od Křince je velmi oblíbený především mezi solventní klientelou. Původně barokní zámek, který vznikl v 17. století a stal se po několik generací od roku 1869 až do roku 1948 sídlem knížecího rodu Thurn-Taxisů, byl ve znečně poničeném stavu objeven roku 2001 Inéz Cusumano. Společně se svým manželem zámek rekonstruovali a dnes se zde nachází „eco chic“ pětihvězdičkový zámecký hotel Chateau Mcely, první a jediný svého druhu v České republice.

Zámek Mcely je velmi příjemným místem pro krátkodobé i delší relaxační pobyty a vítá i jednodenní návštěvníky, kteří se mohou projít zámeckým parkem a ochutnat delikatesy šéfkuchaře v restauraci Piano Nobile. Na zámku však neprobíhají klasické komentované prohlídky a svou nabídkou se velmi liší od zámku Křinec. Není proto považován za přímého konkurenta. Je cílem jiné skupiny turistů, ale zároveň působí svou přítomností na atraktivitu místního regionu.

5 Analýza návštěvnosti zámku

Dotazníkové šetření probíhalo na zámku Křinec během podzimních měsíců sezóny 2013. Během těchto dní mohli dotazník návštěvníci vyplnit v pokladně zámku. Mezi oslovenými návštěvníky byli ti, kteří absolvovali prohlídku zámku nebo se zúčastnili některé k kulturních akcí v průběhu adventu na zámku. Z důvodu získání většího počtu odpovědí, byl vytvořen i elektronický dotazník s totožnými otázkami, který byl umístěn na webové stránky zámku a na Facebook. Elektronický sběr dat probíhal až do března 2014. Aby bylo zabezpečeno, že odpovědi v elektronickém dotazníku jsou pouze od turistů, kteří skutečně zámek navštívili, na úvod byla v dotazníku položena rozřazovací otázka. Pokud zněla odpověď na otázku „Navštívili jste osobně zámek Křinec?“ negativně, nebyla do celkového hodnocení zařazena.

Cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o skladbě návštěvníků zámku Křinec, o jejich motivaci a spokojenosti s nabízenými službami. Dotazník obsahoval celkem 16 otázek týkajících se návštěvy zámku (bez kontrolní otázky v úvodu elektronického dotazníku) a 4 sociodemografické otázky. Dotazník byl sestaven tak, aby bylo respondentům umožněno jeho rychlé vyplnění, a byla jejich návštěva zámku co nejméně narušena. Naprostá většina otázek proto byla uzavřených, případně polouzavřených. V případě dvou otázek mohli návštěvníci zvolit více odpovědí a v otázce se spokojeností s poskytovanými službami návštěvníci danou službu hodnotili pomocí stupnice 1 až 5 jako ve škole. V elektronickém dotazníku byla analogicky zvolena možnost přiřazování počtu hvězdiček. Maximum bylo 5 a minimum 1. Respondentům byl také ve dvou otázkách poskytnut prostor pro vlastní názory a připomínky. Při vyhodnocování šetření však v papírových dotaznících zůstaly tyto otázky mnohdy nevyplněné. Plné znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 16. Celkem se podařilo od respondentů získat 99 vyplněných dotazníků, z toho 63 elektronických. Na jejich základě byly vyhodnoceny následující závěry. Kompletní výsledky dotazníkového šetření včetně grafů a tabulek jsou uvedeny v příloze č. 17.

5.1 Závěry dotazníkového šetření a doporučení

Z dotazníkového šetření vyplynuly následující závěry:

- ∞ Necelých 60% respondentů se o existenci zámku dozvědělo díky své rodině, přátelům nebo známým, kteří jim o zámku pověděli. Z uvedeného vyplývá, že se návštěvníkům na křineckém zámku líbí a svou spokojenost dále předávají. Toto tvrzení je podpořeno i tím, že 98 z 99 respondentů uvedlo, že by návštěvu zámku svým příbuzným a známým doporučili. **Zámek Křinec by se měl i do budoucna snažit, aby tato návštěvnická spokojenost zůstala zachována. Propagaci zámku a další reklamu by bylo vhodné podpořit zejména na internetu.**
- ∞ Velký podíl návštěvníků zámku tvoří místní obyvatelé. To souvisí s přátelskými a otevřenými vztahy majitele a jeho rodiny a projevuje se i tím, že se místní návštěvníci vrací na zámek opakovaně a často s sebou vezmou i své přátele.
- ∞ Více jak 50% návštěvníků pochází z blízkého okolí zámku. Je jen málo těch, kteří přijíždějí z jiných okresů nebo krajů České republiky. **Zámek Křinec by se měl ve své propagaci zaměřit především na další regiony, zejména pak na Mladoboleslavsko, Kolínsko, Jičínsko a Hradecko.** Tyto regiony nejsou vzdálené a při dobré marketingové strategii by se mohly stát novými zdrojovými oblastmi návštěvníků křineckého zámku.
- ∞ Webové stránky zámku navštívilo před svou návštěvou necelých 60% respondentů. **Zámek by se ve své komunikaci neměl spoléhat pouze na internet, ale aktuální informace a pozvánky by měly být ve větší míře inzerovány například v tisku a pomocí letáček distribuovány do informačních center.**
- ∞ Hlavním dopravním prostředkem pro návštěvu zámku je automobil. Pro usnadnění cesty k cíli by mělo být umístěno dopravní značení na silnici III. Třídy, které by návštěvníky navádělo k budově zámku. **V docházkové vzdálenosti by mělo vzniknout parkoviště,** aby auta nemusela parkovat před budovou zámku a kazit tak estetický dojem a znemožňovat pořízení exteriérových fotografií.
- ∞ Zámek je i cílem nebo místem zastávky mnoha cyklistických výletů. Bylo by vhodné do budoucna **vybudovat zázemí pro cyklisty.**

- ⌘ Návštěva křineckého zámku je ve velké většině případů organizována individuálně. **Zámek by se měl ve větší míře zaměřit na organizované skupiny, například školy, zájezdy seniorů a dalších zájmové spolky.**
- ⌘ Prohlídky zámku se zúčastnilo necelých 82 % návštěvníků, 78 procent využilo možnosti občerstvení v zámecké kavárně, ale pouze 37 % zakoupilo v pokladně zámku suvenýr. Příležitostí je **rozšíření sortimentu suvenýrů a zlepšení jejich prezentace a umístění v prostoru pokladny zámku**, aby se pro návštěvníka staly atraktivnější. To je potvrzeno i udělením nejnižší známky v hodnocení poskytovaných služeb zákazníkům.
- ⌘ Sociální zázemí, možnost občerstvení, prohlídka zámku a výše vstupného obdržely od respondentů vysoká hodnocení se spokojeností se službami. **Příležitost ke zlepšení je u otevírací doby, kde je poptávka po jejím rozšíření a dodržování návštěvních hodin a intervalů prohlídek.**
- ⌘ Necelých 50% respondentů uvedlo, že návštěvu zámku Křinec spojilo s návštěvou další památek v okolí. Zámek je pouze v polovině případů jediným cílem výletu. To je způsobené tím, že prozatím nenabízí služby v takovém rozsahu, aby měl návštěvník motivaci se zde zdržet déle. Zámek spojovali s návštěvou další památky převážně lidé ze vzdálenějších míst. Primárním cílem jejich cesty byla jiná památka. **Potenciál do budoucna nabízí rozšíření služeb pro návštěvníky a vytvoření více prohlídkových okruhů, aby se návštěvník za zámku zdržel déle a využil více doplňkových služeb, které zámek a nejbližší okolí nabízí.**
- ⌘ Návštěvníci zámku v dotazníkovém šetření velmi oceňovali individuální přístup majitelů a rodinnou atmosféru, která na zámku panuje. Výše uvedené je potvrzeno i v návštěvnickém hodnocení v návštěvní knize. Ukázka komentářů je v příloze č. 18. Mezi kladnými hodnoceními se často objevovalo otevření zámecké kavárny, její příjemná atmosféra a design. Návštěvníci uváděli i přátelského průvodce. **V budoucnu by měla být snaha udržet přátelskou atmosféru i při případném rozšíření zámeckého personálu.**
- ⌘ **Zámek Křinec by měl dodržovat návštěvní dobu.** Její nedodržování se stalo předmětem kritiky třech návštěvníků. Řešením tohoto problému by mohlo být přijetí stálého zaměstnance zámku, který by byl zároveň průvodcem a v případě nepřítomnosti rodiny majitele by byl schopen zajistit alespoň základní provoz zámku a prohlídky.

- ∞ Častým důvodem toho, že náhodný návštěvník neabsolvuje prohlídku interiérů, je vzhled opadané fasády zámku, která odrazuje potenciální návštěvníky.
- ∞ Další příležitostí do budoucna je **oprava nových a prozatím nepřístupných částí zámku**. Dosavadní návštěvníci, kteří se pravidelně na zámek vrací, oceňují postupující rekonstrukci a jsou rádi, že při každé prohlídce mohou obdivovat nově zpřístupněné nebo opravené prostory. Bylo by v tomto trendu vhodné pokračovat, aby i návštěvníci, kteří se na zámek opakovaně vrací, měli neustále co objevovat.
- ∞ **Předmětem kritiky se stala i výzdoba interiéru umělými květinami, kdy bylo doporučeno nahradit je živými.**
- ∞ Příležitostí, jak přilákat nové návštěvníky a udržet si stávající, je **nabídka většího počtu doprovodných akcí**. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že by byl zájem jak o letní, tak o zimní akce. Zámek Křinec by měl do budoucna nabídnout i odpovídající zázemí pro děti a dětské prohlídky. Mezi navrhovanými akcemi byly i ukázky dobových tanců, které by mohly být vhodným oživením klasických komentovaných prohlídek.
- ∞ Návštěvníci by dle dotazníkového šetření uvítali **zpevnění přístupové cesty k zámku a zlepšení venkovního posezení a kavářenské zahrádky**. V roce 2014 se započalo s revitalizací zámeckého parku. Přístupová cesta i venkovní posezení bude tímto v brzké době vyřešeno. Zbývajícím úkolem pro zámek bude zajistit odpovídající kvalitu a vzhled kavářenské zahrádky, aby nenarušovala nově osázený a upravený park před zámkem.

6 Návrh kulturně výchovného a komerčního využití

Poslední část práce je zaměřena na návrhy kulturně-výchovného a komerčního využití zámku Křinec.

6.1 Kulturně výchovné využití zámku

Vzhledem k tomu, jak bylo s interiérem zámku a jeho vybavením v minulosti naloženo, existuje velmi malý předpoklad, že se zámek jednou stane klasickým typem zámku s historickým interiérem. Dle přání majitele zámku, by měl zámek žít a nebýt pouhou prohlídkovou trasou, jakých jsou již v České republice desítky. Zámek Křinec je oblíbený v rámci místního regionu. Existuje zde předpoklad vytvořit ze zámku živé kulturně společenské centrum, které by se zaměřovalo na pořádání různých kulturních programů, menších výstav a sloužilo by jak návštěvníkům, tak místním obyvatelům a obohacovalo jejich společenský život.

Zámek Křinec – kolébka barokní hudby

Výše uvedený nadpis by se mohl v budoucnosti stát mottem zámku. Ve spojitosti se šlechtickým rodem Morzinů a jejich vztahy s italským hudebním skladatelem Antoniem Vivaldi, by zámek mohl být prezentován jako „Kolébka barokní hudby“. Z historických dokumentů vyplývá, že Václavu Morzinovi byl věnován soubor skladeb „Čtvero ročních období“. Toho by se v budoucnu dalo velmi dobře marketingově využít. V prostorách zámku a v nově revitalizovaném parku by se mohl odehrát například hudební festival zaměřený na barokní hudbu. Jeho název by mohl být „Léto s Vivaldim“. V rámci festivalu by mohla být v prostorách zámku umístěna výstava barokních hudebních nástrojů a dalších drobnějších předmětů a dále by se mohlo konat velké množství doprovodných akcí. V zámeckém sále by mohla zaznít barokní opera, pořádány by byly koncerty barokní hudby, taneční ukázky dobových tanců, barokní ples a v rámci vzdělávacích aktivit by mohly probíhat i semináře o barokní hudbě. V období festivalu by mohla být například jednou týdně speciální prohlídka, kterou by provázel Antonio Vivaldi, a klasický výklad by byl doplněn o živé ukázky z jeho tvorby.

Tento projekt by jistě připoutal pozornost nejen v rámci regionu, ale zajisté všechny zájemce o klasickou hudbu. Propracovaný marketing a propagace by byla

nutností. Pokud by se festival povedl, mohl by se konat pravidelně každý rok, pokaždé s jiným podtitulem a obměňovaným programem.

Galerie secesního plakátu

V současné době je na křineckém zámku umístěna část sbírky secesních plakátů z let 1890 – 1910. Sběrka je ve vlastnictví majitele a v rámci středoevropského prostoru je unikátní. Jedním z možných využití části zámeckých prostor by mohlo být zřízení výstavních prostor (galerie), kdy by byla tato unikátní sbírka umístěna. Pro tyto účely by mohla být využita část druhého patra, která není z památkového pohledu tak cenná. Zámek by se stal místem trvalé expozice secesního plakátu a mohl by být pro zájemce o umění velmi atraktivní. Část galerie by mohla sloužit i pro prezentaci dalších druhů umění v systému sezónních výstav, kde by mohli být prezentováni například i začínající umělci.

Muzeum historie Křínocka

V několika místnostech v přízemí zámku by v budoucnu mohlo být umístěno Muzeum historie Křínocka. Toto muzeum by nebylo nijak velké, ale mohla by zde být prezentována dlouholetá činnost a sbírka topografického materiálu křínockého lékárníka Antonína Stiftera, Rudolfa Vonky a v neposlední řadě i nedávného křínockého kronikáře Leopolda Nejla. Všichni se velkým dílem zasloužili o zachování a znovu probuzení místní historie. Význam muzea by byl čistě místní, ale podpořilo by jistě dobré vztahy mezi zámek a obcí mohlo by navázat na svou tradici, kdy bylo již v minulosti v budově zámku umístěno.

Speciální prohlídky zámku

V současné době je velkým trendem oživovat klasické komentované prohlídky například hranými ukázkami nebo průvodci ze zámecké historie. V podobném duchu by se mohly ozvláštnit i prohlídky na křínockém zámku. Minimálně jednou za měsíc by se mohla konat speciální prohlídka. Zajímavým ozvláštněním by mohly být ukázky dobových tanců s hudbou v rámci prohlídky. Komentovaná prohlídka chronologicky popisuje historii zámku. Na průvodcův text by mohly taneční ukázky navázat. Jednalo by se o období renesance, baroka, klasicismu, secese a program by na závěr mohl být doplněn i o ukázkou tance druhé poloviny 20. století. Zámek Křinec by mohl spolupracovat s taneční školou. Další možnosti jsou kostýmované prohlídky (které by na křínockém zámku mohly být věnovány dětským návštěvníkům), noční prohlídky a mnohé další.

Turistické infocentrum

Současná zámecká pokladna by se mohla v budoucnu stát sezónním turistickým informačním centrem. Nejblíže TIC se nachází v Nymburce a další pak v Mladé Boleslavi. Křinec je v polovině cesty mezi oběma městy a křinecké TIC by zajisté mnohým návštěvníkům usnadnilo jejich orientaci v regionu a zároveň by je informovalo o dalších památkách a zajímavostech v nejbližším i širším okolí. TIC by nabízelo zdarma letáčky a brožurky s informacemi o památkách i větší brožury, mapy a knihy určené k prodeji. Jeho další aktivitou by mohlo být poskytování služeb pro cyklisty.

Aktivitou, která přímo neodkazuje na historii zámku, by mohlo být využití **možnosti geocachingu**. Geocachingem se rozumí: „*Geocaching je hra na pomezí sportu a turistiky, která spočívá v použití navigačního systému GPS při hledání skryté schránky nazývané cache (keše), o níž jsou známy jen její zeměpisné souřadnice.*“ [38] Geocaching je v současné době velmi populární a umístění schránky geocache do blízkosti zámku, by mohlo zvýšit povědomí o jeho existenci. Do schránky by mohly být umísťovány předměty ve spojitosti se zámkem a motivovat tak tzv. „geocachery“ k jeho návštěvě.

Velkým fenoménem dnešní doby je **dobrovolnická práce**. Zámek Křinec by tohoto trendu mohl využít a vyřešit tímto způsobem nedostatek personálu a dobrovolníci by se mohli podílet i na opravách a provozu zámeckého areálu. Dobrovolnictví má svá úskalí. Každý dobrovolník by musel být důkladně seznámen se základními principy a pravidly a vždy by na zámku musel být přítomen minimálně jeden stálý zaměstnanec nebo zkušený pracovník. Do budoucna by ale mohlo zámku přinést výhody. Někteří dobrovolníci by si k zámku mohli vybudovat silnější pouto a později by mohli třeba dlouhodoběji spolupracovat a podílet se na aktivitách zámku.

6.2 Komerční využití zámku

Zámek Křinec nemá předpoklady k tomu, aby se mohl řadit na úroveň předních českých zámků jako je Hluboká nad Vltavou, Konopiště nebo Červená Lhota. Vzhledem k tomu, že není schopen přilákat velké množství domácích a zahraničních návštěvníků, jejichž vstupné by pokrylo provoz zámku, musí se zámek soustředit i na komerční aktivity, které zajistí tok financí. Komerční využití památky by však mělo respektovat její osobitost a zároveň brát ohled na stav památky a nepoškozovat ji.

Ubytování

Rozloha zámku nabízí možnost vytvoření ubytovacích kapacit. Část prostor druhého podlaží a podkroví by v budoucnosti mohly sloužit jako ubytovací kapacity. Vzhledem k tomu, že se v obci Křinec doposud nenacházejí žádné ubytovací možnosti, by mohl být o tento způsob komerčního využití zájem. To potvrzuje i dotazníkové šetření, kde několik respondentů vyjádřilo přání možnosti ubytování v areálu zámku. Další podrobnosti o vytvoření ubytovacích kapacit jsou uvedeny v podkapitole 6.3.

Prodejna regionálních produktů a výrobků

V přízemí zámku je dostatek prostor pro vytvoření prodejny doplňkového zboží, kde by si návštěvníci mohli kromě suvenýrů zakoupit i další památku na výlet. V souvislosti se současným trendem, který se obrací zpět k podpoře místní produkce a výroby, by mohl být sortiment prodejny zaměřen na lokální produkty. Jednalo by se například o řemeslné výrobky, ruční práce nebo i farmářskou produkce. V tomto ohledu by mohl zámek Křinec spolupracovat s Biofarmou Košík, která se nachází nedaleko Křince.

Svatební obřady a společenské akce

Zámek Křinec by se mohl více zaměřit na pořádání svatebních obřadů. Rozšířit spektrum poskytovaných služeb a nabídnout například i možnost uspořádání společenské akce jiného druhu v prostorách zámku. Jednalo by se o vytvoření vlastního personálního oddělení, které by mělo na starost pouze organizaci svatebních obřadů a společenských akcí. Tyto služby by zahrnovaly pronájem prostor pro akce, cateringové služby, ubytovací služby a další doplňkové služby jakými jsou například zajištění hudební produkce, osvětlení nebo fotografická dokumentace pořádané akce. Toto využití by muselo brát ohled na historicky cenné a památkově chráněné prostory a muselo by být zaručeno, že v průběhu společenských akcí nedojde k žádnému poškození interiérů zámku.

Pronájem prostor pro obrazovou produkci

Doposud bylo na křineckém zámku natáčeno několik zahraničních reklamních spotů a zámecké interiéry posloužily jako vhodné pozadí pro umělecké fotografování. V tomto trendu by měl zámek pokračovat. Pronájem pro filmovou produkci je jednou z nejvýnosnějších komerčních akcí. Pokud se filmování odehrává v návštěvníkům

zpřístupněných částech zámku, musí být zámek dočasně zcela uzavřen. To samozřejmě ovlivní jeho návštěvnost, ale ve výsledku je finanční přínos mnohem vyšší než ze vstupného a získaná suma může být použita na rekonstrukci dalších prostor pro prohlídkovou trasu. Po opravě fasády zámku by se Křinec mohl stát i vyhledávaným místem pro natáčení exteriérových záběrů.

6.3 Možnosti využití zámeckého areálu

Velikost areálu a množství budov, které se v areálu nachází, nabízí velký potenciál v jejich využití. V jeho velké části doposud sídlí Zemědělská akciová společnost Podchotucí. V blízké budoucnosti bude tento areál opuštěn a současný majitel zámku bude moci uplatnit předkupní právo pro spojení dnes oddělených částí areálu. Sjednocený zámecký areál nabídne mnoho možností následného využití. Vzhledem k tomu, že je rozdělen a památkově chráněné je pouze hlavní křídlo zámku, nebude rekonstrukce zbývajících částí areálu omezována nařízeními Památkového ústavu a bude zde větší prostor pro umístění nekomerčních aktivit.

Všechny výše zmíněné návrhy na komerční využití získají mnohem větší zázemí a prostor, pokud budou zakomponovány do celého areálu zámku. Možností, která se nabízí, je obnovení zámeckého pivovaru, který byl kdysi součástí západního křídla zámku a koníren, do kterých by mohla být umístěna stylová restaurace. Do nadzemních podlaží obou křídel by mohly být rozšířeny ubytovací kapacity a mohl by zde vzniknout velký zámecký hotel.

Další možností využití zámeckého areálu, která nesouvisí se zámeckým odkazem, by bylo umístění firemního sídla do prostor hospodářských budov, vybudování ústavu sociálních služeb pro osoby postižené Alzheimerovou chorobou nebo domovu pro starší umělce a seniory, kteří mají představy o klasickém domově seniorů velmi odlišné od ostatních obyvatel. Tato možnost by mohla korespondovat s navrhovaným projektem o odkazu Antonia Vivaldiho. Umělci by v areálu měli vlastní knihovnu, menší kino a i v pokročilém věku by se mohli věnovat umění.

Možnosti využití navrhované v této kapitole jsou již nad rámec možností současného majitele. V jejich případné realizaci by musel být zainteresován velký investor.

6.4 SWOT analýza

Silné stránky

- ⌘ Dobrá dopravní dostupnost
- ⌘ Výhodná poloha v rámci obce
- ⌘ Velikost zámku, počet místností
- ⌘ Rodinná atmosféra
- ⌘ Hudební tradice zámku
- ⌘ Dobrá spolupráce s obcí
- ⌘ Přijatelná výše vstupného
- ⌘ Možnost občerstvení v areálu

Slabé stránky

- ⌘ Nedokončená rekonstrukce zámku
- ⌘ Regionální význam památky
- ⌘ Neopravená fasáda
- ⌘ Neautentický inventář
- ⌘ Špatné značení příjezdové cesty a zanedbané okolí zámku
- ⌘ Nízká intenzita propagace
- ⌘ Patrné stopy po využití zámku ve 2. polovině 20. století
- ⌘ Nedostatečná otevírací doba
- ⌘ Zanedbané okolí zámku
- ⌘ ZAS Podchotucí v areálu zámku
- ⌘ Parkování

Příležitosti

- ⌘ Dokončení rekonstrukce
- ⌘ Rozšíření nabídky doprovodných akcí
- ⌘ Vytvoření zázemí pro dětské návštěvníky
- ⌘ Možnost získání dotací
- ⌘ Spolupráce s okolními památkami a vytvoření společných produktů cestovního ruchu
- ⌘ Nový investor
- ⌘ Komerční využití pro zámecký areál
- ⌘ Zlepšení personální situace a managementu
- ⌘ Revitalizace zámeckého parku

Hrozby

- ⌘ Nedostatek finančních prostředků na rekonstrukci
- ⌘ Nepodaří se najít vhodného investora
- ⌘ Snížení poptávky po kulturních památkách a pokles návštěvnosti
- ⌘ Omezení při rekonstrukci ze strany památkové péče
- ⌘ Konkurence ostatních regionů v nabídce cestovního ruchu a kulturních akcí
- ⌘ Nezájem návštěvníků

Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat nové trendy ve využití hradů a zámku v Čechách a tyto poznatky následně aplikovat na prostředí soukromého zámku Křinec. Pro dosažení stanoveného cíle bylo využito kombinace primárního a sekundárního výzkumu. Sekundární výzkum se zaměřil na oblast trendů v odvětví cestovního ruchu a kulturního cestovního ruchu a využití hradů a zámků zpřístupněných veřejnosti. Primární výzkum byl zastoupen prostřednictvím dotazníkového šetření, osobních rozhovorů s majitelem zámku a bývalým kronikářem Křince.

Nové trendy poukazují především na výzvy, kterým čelí tradiční kulturně-výchovná role zpřístupněných hradů a zámků. Dnešní návštěvníci se orientují převážně na zážitek než poznání a díky vysoké konkurenci komerčních i nekomerčních atraktivit mají možnost své představy naplnit. Hrady a zámky se tomuto vývoji mohou přizpůsobit prostřednictvím zákaznický orientovaného marketingu. Prohlídky jako základní produkt je možné ozvláštnit pomocí různých metod a výklad přizpůsobit skladbě návštěvníků. Návštěvníky lákají kulturní akce, kterými je třeba oživit nabídku zámku. Správci památek dále reagují rozšířením nabídky doplňkových služeb (stravování, suvenýry, komerční pronájmy a mnoho dalších).

Zámek Křinec, kterému je věnována praktická část, je v současné době v procesu obnovy. Současný stav zrekonstruovaných části dovoluje jejich částečné kulturní a komerční využití. Z výsledků dotazníkového šetření vzešla doporučení, kterými by se měl zámek v budoucnosti řídit. Součástí zhodnocení je SWOT analýza, která vykresluje situaci, ve které se zámek Křinec nachází a jaké příležitosti se mu nabízí. Škála navrhovaných možností využití budovy zámku pracuje s cestovním ruchem, ale zastoupení má i pronájem prostor a další komerční aktivity. Uvedené návrhy mohou být inspirací pro vlastníka zámku. Jejich vhodnou kombinací by v budoucnu mohlo být dosaženo toho, aby byla zachována kulturní a historická hodnota křineckého zámku, aby byl využíván jako destinace cestovního ruchu, sloužil jako kulturní centrum místním obyvatelům a širší veřejnosti a byl zároveň jako samostatná jednotka finančně soběstačný.

Zvolené téma této práce nebylo zcela vyčerpáno. I přes to, že byla hlavní část práce rozšířena o několik stran, zůstalo mnoho prostoru pro další studium a návrhy na budoucí využití vztahující se především k celkovému areálu zámku.

Seznam zdrojů

- [1] BERÁNEK, Jaromír. *Ekonomika cestovního ruchu*. B.m.: MAG CONSTULING s.r.o., 2013. ISBN 9788086724461.
- [2] RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024740393 8024740397.
- [3] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018802 8072018809.
- [4] INDROVÁ, Jarmila, VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE a FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ. *Cestovní ruch: (základy)*. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694 8024515695.
- [5] *MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf* [online]. [vid. 14. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>
- [6] *Role of research in cultural development* [online]. [vid. 29. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.virtualeseychelles.sc/index.php/culture/book-reviews/role-of-research-in-cultural-development>
- [7] KESNER, Ladislav, Ivo MORAVEC, Radek NOVOTNÝ a Dagmar ŠKODOVÁ-PARMOVÁ. *Management kulturního cestovního ruchu*. Praha: MMR ČR, 2008.
- [8] MCKERCHER, Bob. *Cultural tourism: the partnership between tourism and cultural heritage management*. New York: Haworth Hospitality Press, 2002. ISBN 0789011050.
- [9] *Světové dědictví, NKP, chráněná území* [online]. [vid. 28. prosinec 2013]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?KrOk=Ok&Typy%5B%5D=NP&Nazev=&KodKr=21&KodOk=2108>
- [10] *Statistika_kultury_2012_I.KULTURNI_DEDICTVI_web.pdf* [online]. [vid. 22. duben 2014]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/Statistika_kultury_2012_I.KULTURNI_DEDICTVI_web.pdf
- [11] KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada, 2005. ISBN 8024711044 9788024711041.
- [12] BEČKOVÁ, Kateřina. Mezi exponátem a rekvizitou, mezi osvětou a byznysem: Lze čelit se ctí nárokům zážitkové turistiky? *Zprávy památkové péče*. 2007, roč. 67, č. 6. ISSN 12105538.
- [13] KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 9788024746036 8024746034.
- [14] *Kulturní památky / Ministerstvo kultury* [online]. [vid. 16. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/kulturni-pamatky-18042/>
- [15] *Hodnota památky – Arts Lexikon* [online]. [vid. 16. březen 2014]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Hodnota_pam%C3%A1tky

- [16] VLČEK, Pavel. *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*. Praha: Libri, 1999. ISBN 8085983613 9788085983616.
- [17] *Zpřístupněné hrady a zámky - Národní památkový ústav* [online]. [vid. 28. prosinec 2013]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-navstevniky/zpristupnene-pamatky-npu/hrady-a-zamky/>
- [18] KUBŮ, Naděžda. Hrady a zámky po druhé světové válce. *Zprávy památkové péče*. 2008, roč. 68, č. 5. ISSN 12105538.
- [19] TITTEBACHOVÁ, Šárka. *Posílení pozice hradů a zámků na trhu českého cestovního ruchu – možné cesty rozvoje spolupráce se subjekty cestovního ruchu*. B.m.: Národní památkový ústav, 2009.
- [20] *Slovanské hradiště Slavníkovců Libice* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/volny-cas/historie/verejne-pristupne-pamatky/slovanske-hradiste-slavnikovcu-libice.htm>
- [21] *O městě* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.benatky.cz/omeste/index.php>
- [22] *Středočeský kraj: města a obce Středočeského kraje: tradice, historie, památky, turistika, současnost*. Rožnov pod Radhoštěm: Proxima Bohemia, 2009. ISBN 9788090427518 8090427510.
- [23] *HISTORIE POLABSKÉHO NÁRODOPISNÉHO MUZEA PŘEROV NAD LABEM - Polabské muzeum* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.polabskemuzeum.cz/vystavy-prerov-nad-labem/historie-pnm-prerov-nad-labem>
- [24] *RISY.cz - Střední Čechy - severovýchod - Polabí - Středočeský kraj* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/okoli-prahy/stredni-cechy-severovychod-polabi/>
- [25] *Hrad Houska : Turistické informace, Historie, záhady, pověsti, Pěšky do okolí, Na kole do okolí, Kudy k nám: Neoficiální stránky* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.hrad-houska.cz/>
- [26] *Botanicus / Historické centrum a zahrady* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.botanicus.cz/cz/historicke-centrum-a-zahrady>
- [27] *Zlatý pruh Polabí, o.p.s. - O Zlatém pruhu Polabí, o.p.s.* [online]. [vid. 29. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.polabi.com/o-polabi/o-zlatem-pruhu-polabi-ops/>
- [28] Profil domácího návštěvníka Středočeského kraje. *COT Business*. 2013, č. 12. ISSN 1212-4281.
- [29] *Historie / Zámek Křinec* [online]. [vid. 27. duben 2014]. Dostupné z: <http://zamekkrinec.cz/historie-1.html>
- [30] VOKNĚR, Jiří. Před 150 léty se narodil lékárník Antonín Stifter. *Týdeník Nymbursko (příloha)*. 2005, roč. 2, č. 21.
- [31] HÁZA, Zdeněk. *Lidé na panství Kový Kunstberk 1598 - 1745*. B.m.: Katedra dějin a archivnictví filosofické fakulty University Jana Evangelisty Purkyně. 1973. 00000

- [32] *Křinec - Současnost obce a občanská vybavenost* [online]. [vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: http://www.mistopisy.cz/soucasnost_krinec_7216.html
- [33] *Bošín - vesnická památková rezervace - Křinec* [online]. [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: http://www.czecot.cz/turisticky-objekt/4480_bosin-vesnicka-pamatkova-rezervace-krinec
- [34] *Úvodní stránka / ZOO Chleby* [online]. [vid. 21. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.zoochleby.cz/>
- [35] *Rozhledna Romanka - Hrubý Jeseník - Tipy na výlet* [online]. [vid. 21. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.tipynavylet.cz/misto-str-cechy-severovychod-rozhledna-romanka-hruby-jesenik-1.html>
- [36] *Agroturistika - Farma Košík* [online]. [vid. 21. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.farmakosik.cz/cz/agroturistika/>
- [37] *Zámek Loučeň* [online]. [vid. 22. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.zamekloucen.cz/>
- [38] *ZubateZaby* [online]. [vid. 28. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.zubatezaby.cz/Geocaching.html>
- [39] MUCHKA, Ivan. „Bílá místa" péče o rady a zámky po roce 1945. *Bulletin Státního ústavu památkové péče*. 1992.
- [40] NEJL, Leopold. *Křinecké památky*. Nymburk: VEGA-L, 2006. ISBN 987-80-86757-69-8.

Další použité zdroje

Zprávy památkové péče 2006/66, 2007/67 a 2008/68

Památky a příroda 1984/44, 1985/45 a 1986/46

Časopisy COT a TTG

Diplomové práce:

DOBŘENSKÁ, L. *Nové trendy ve využívání kulturních památek na příkladu Hrádku u Nechanic*, 2012, Vysoká škola ekonomická v Praze

KRZÁKOVÁ, L. *Možnosti financování obnovy kulturních památek - zámek Mladá Vožice*. 2012, Vysoká škola ekonomická v Praze

ULLRICHOVÁ, L. *Postavení hradů a zámků v cestovním ruchu České republiky*. 2000. Vysoká škola ekonomická v Praze

HUBERTOVIČ, K. *Využití kulturního kapitálu v cestovním ruchu - Střední Čechy, Polabí*, 2010, Vysoká škola ekonomická v Praze

Osobní rozhovory s majitelem zámku Ing. Zdeňkem Harapesem, s bývalým kronikářem obce Křinec Leopoldem Nejlem.

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Turistická oblast Střední Čechy – severozápad - Polabí	24
Tabulka 1: Počet pracovních míst a zaměstnaných osob v cestovním ruchu v ČR podle odvětví v roce 2012 (Upraveno)	6
Tabulka 2: Rozsáhlost změn ve vlastnictví památkových objektů po roce 1989	16

Seznam příloh

Příloha 1: Specifické formy cestovního ruchu, které se v určité míře objevují i v ČR

Příloha 2: Úryvek z publikace Národní kulturní komise z roku 1950, kde je patrný ideologicky podbarvený názor na zámeckou kulturu

Příloha 3: Možnosti využití hradů a zámků v příkladech

Příloha 4: Historie křineckého zámku

Příloha 5: Text z přebalu gramofonové desky „Čtvero ročních období“

Příloha 6: Vzdálenost Křince od Prahy a jeho lokalizace v rámci Středočeského kraje

Příloha 7: Dokumentace stavu zámeckých interiérů z roku 2006

Příloha 8: Stav Modrých salonků před a po rekonstrukci v roce 2006

Příloha 9: Plánek zpřístupněných prostor pro návštěvníky

Příloha 10: Seznam kulturních akcí na křineckém zámku v roce 2013

Příloha 11: Webové stránky zámku Křinec – www.zamekkrinec.cz

Příloha 12: Svatební propagační letáček

Příloha 13: Ukázka propagačního plakátu na jeden z koncertů v roce 2013

Příloha 14: Článek z Nymburského deníku

Příloha 15: Turistické vizitky

Příloha 16: Plné znění dotazníku „Analýza návštěvnosti zámku Křinec“

Příloha 17: Výsledky dotazníkového šetření

Příloha 18: Příspěvky návštěvníků v návštěvní knize

Příloha 19: Návštěvnost památek ve Středočeském kraji v roce 2012